

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
CYRILOMETODĚJSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Katedra systematické teologie

Studijní obor: Křesťanská výchova

MUDr. Jiří Riedl

Sedm hlavních hříchů

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: ThLic. ICLic. Vladimír Filo

OLOMOUC 2011

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně a použil jsem přitom jen uvedené prameny a literaturu.

V Karlově Studánce 1. 4. 2011

MUDr. Jiří Riedl

Děkuji ThLic. ICLic. Vladimíru Filovi, za odborné vedení práce, mnoho cenných rad, podnětů a ochotu při konzultacích.

OBSAH

ÚVOD.....	6
1 HŘÍCH.....	8
1.1 Hřích v dějinách člověka	8
1.2 Charakteristika a definice hřichu	9
1.2.1 Definice hřichu	9
1.3 Hřích ve Starém zákoně	11
1.4 Hřích v Novém zákoně	13
1.5 Důsledky hřichu	14
1.6 Prevence a léčba hřichu	16
1.7 Rozdělení hřichů	19
1.8 Hříšníci.....	20
2 PÝCHA.....	22
2.1 Definice pýchy	22
2.2 Charakteristika pýchy	24
2.3 Pýcha ve Starém zákoně	24
2.4 Pýcha v Novém zákoně.....	25
2.5 Důsledky pýchy	26
2.6 Prevence a léčba pýchy	27
3 ZÁVIST.....	29
3.1 Definice závisti	29
3.2 Charakteristika závisti.....	30
3.3 Závist ve Starém zákoně	31
3.4 Závist v Novém zákoně	32
3.5 Důsledky závisti.....	33
3.6 Prevence a léčba závisti	34
4 HNĚV.....	37
4.1 Definice hněvu	37
4.2 Charakteristika hněvu	38
4.3 Hněv ve Staré zákoně	38
4.4 Hněv v Novém zákoně.....	39
4.5 Důsledky hněvu	40
4.6 Prevence a léčba.....	41
5 SMILSTVO	44
5.1 Definice smilstva	44
5.2 Charakteristika smilstva.....	45
5.3 Smilstvo ve Starém zákoně.....	46
5.4 Smilstvo v Novém zákoně	47
5.5 Důsledky smilstva.....	48
5.6 Prevence a léčba smilstva	49

6	NESTRÍDMOST	51
6.1	Definice nestřídmosti	51
6.2	Charakteristika nestřídmosti	52
6.3	Nestřídmost ve Starém zákoně	53
6.4	Nestřídmost v Novém zákoně.....	53
6.5	Důsledky nestřídmosti	54
6.6	Prevence a léčba nestřídmosti.....	54
7	LAKOMSTVÍ	56
7.1	Definice lakomství	56
7.2	Charakteristika lakomství	56
7.3	Lakomství ve Starém zákoně.....	57
7.4	Lakomství v Novém zákoně	58
7.5	Důsledky lakomství	58
7.6	Prevence a léčba lakomství.....	59
8	LENOST	60
8.1	Definice lenosti	60
8.2	Charakteristika lenosti	61
8.3	Lenost ve Starém zákoně	61
8.4	Lenost v Novém zákoně	62
8.5	Důsledky lenosti	63
8.6	Prevence a léčba.....	64
	ZÁVĚR	66
	BIBLIOGRAFIE	68
	SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK.....	70
	SEZNAM PŘÍLOH	71

ÚVOD

Slovo hřích se vytrácí z našeho slovníku i z našeho vědomí. Spíše užíváme slova jako ctižádost, cílevědomost, agresivita, netolerance a to na úkor čestnosti nebo lásky. Sami lidé o hřích jako takový nejeví zájem. Nejraději by jej vypustili ne jen ze svého slovníku, ale i úplně vymazali ze života. Žít bezstarostně, to je cílem člověka v dnešní konzumní společnosti, která si klade za cíl jen materiální požitky. Lidé se snaží mít vše za každou cenu, ale nedokáží se radovat z ničeho. Žijeme vlastně ve světě, který nás učí zvykat si na nejistotu téměř ve všech oblastech života (v zaměstnání, politice, rodině, v sociální oblasti atd.). Člověk se neptá na to, jestli koná dobro nebo zlo, jestli hřeší nebo ne. Pýcha se stala radostí z vlastních úspěchů, lakomství a nestřídmost (či chamtivost) hybatelem ekonomiky, závist a hněv je zcela normálním jevem v podnikání, smilstvo zas známkou zdravé sexuální touhy. Hřích je v naší společnosti velmi rozšířen, aniž si to uvědomujeme. Často se totiž schovává za jiné lidské aktivity, které se však vzdalují mravnímu řádu.

Neštěstím mnoha věřících je, že tuto nejistotu přenášejí z hmotného světa do duchovního života. Kdo žije v trvalé nejistotě snadno podléhá pokušením a hřeší. V takovém případě nemá v srdci radost a pokoj. To se zákonitě musí projevat v jeho chování i zdraví, čehož jsem byl jako lékař mnohokrát svědkem.

„Cokoliv není z víry je hřích“ (Ř 14,24). Proto největší hřích, který je příčinou i sedmi hlavních hříchů je žít a konat bez vztahu víry k Bohu. Víra v Boha je totiž dar a tento dar je třeba střežit, chránit a rozvíjet jako nejcennější hodnotu života. Jedině tak můžeme žít bez hříchu a prožívat radost a lásku z přítomnosti Boha v nás i v bližních, což by mělo být cílem našeho života.

Téma diplomové práce jsem si zvolil proto, že lékařská praxe mě přivedla k názoru, že lidé, kteří věří a nedopouštějí se tak často těžkých hříchů, snášejí bolest a nemoc mnohem snadněji než lidé bez víry. Dochází tak u nich i k rychlejšímu uzdravování.

Cílem této práce je ukázat příčiny sedmi hlavních hříchů, jejich charakteristiku, záludnosti, projevy a důsledky a ukázat možnosti prevence a léčby, protože léčba těla i ducha spolu úzce souvisí a jedna bez druhé se mívá účinkem.

Diplomová práce je rozdělena do osmi kapitol, jejichž obsahem je pojednávání o hříchu jako takovém a pak podrobné rozebrání a přiblížení každého ze sedmi hlavních hříchů. V každé kapitole je pak ne jen charakteristika jednotlivých hříchů, ale hlavně i jejich prevence a léčba.

1 HŘÍCH

1.1 Hřích v dějinách člověka

Každý, kdo se dlouho zabývá studiem hříchu, záhy zjistí, že se jedná o velmi hluboké téma, obsahující mnoho zvrátů, paradoxů a překvapení. Veškeré zvraty a paradoxy hříchu vznikají jaksí díky skutečnosti, že zlo se nikdy neobjevuje samo. Zlo se vždy objevuje spolu s dobrem. Samotná Bible nám líčí hrdinu tak nejednoznačného, jakým byl král David – člověk významný, zbožný i zlý, jehož jménu dobrořečili po staletí židé i křesťané.¹

Židé považovali kvas za symbol hříchu. O velikonocích měli ze svých obydlí vynést veškerý kvas, tak jako měli odstraňovat hřích ze svých srdcí.²

Církevní otcové, kteří čerpali především z biblických textů, se opírali především o objektivní stránku hříchu. Považovali jej za zmatek a neposlušnost vůči Božímu zákonu.³

Sv. Augustin hovoří o válce mezi tělem a duchem, válce, která probíhá v našem nitru a v níž prohráváme, kdykoliv chceme, co je dobré, ale konáváme to zlé. Augustin vypovídá o dlouhé bitvě s žádostivostí. Říká, že strašlivá, nevysvětlitelná a nakonec i tajuplná dynamika morálního zla spočívá v tom, že se jím necháváme zotročit. Víme, že nejednáme správně, nechceme tak jednat, a stejně to uděláme. Každé nesprávné rozhodnutí znamená nový článek v řetězu, k němuž jsme připoutáni.⁴

Pro naše předky „hřích“ označoval model života, který byl jednoduše zhoubný. Ničil a rozvracel rodiny, přátelství, štěstí, pokojnou mysl, nevinnost, lásku, bezpečí, přirozenost, a především naše spojení se Stvořitelem. Vyvolával chaos, všechno pokřivoval, deformoval a všude šířil utrpení a bolest.⁵

¹ PLANTINGA, C. *Breviář hříchu*. Bratislava: Porta libri, 2003. str. 94.

² GRAHAM, B. *Sedm smrtelných hříchů*. Praha: Bratrská jednota baptistů, 1969. str. 9.

³ KOKOSZKA, A. *Teologia moralna fundamentalna*. Tarnów: Biblos, str. 154.

⁴ PLANTINGA, C. *Breviář hříchu*. Bratislava: Porta libri, 2003. str. 159.

⁵ TOMLIN, G. *Sedm hlavních hříchů a jak je překonávat*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. str. 10.

1.2 Charakteristika a definice hříchu

Hřích znamená ostudu, včlenění se v bláto a ponížení lidské důstojnosti. Hřích je vždy volbou života bez Boha. Důsledkem hříchu je utrpení.⁶ Základním problémem je nevíra. Nevíra plodí pýchu a smyslnost.⁷ Zkoumání příčin hříchu nás vede zpět, znovu a znovu k nezkrotné lidské vůli a tužbám srdce. Klíčovým problémem, jak uvádí sv. Augustin, je to, že lidské srdce, které ignoruje Boha, se obrací k sobě.⁸

Hříchem člověka není neposlušnost, hříchem je zřeknutí se synovské lásky.⁹

Parazitní povaha hříchu vysvětluje jeho schopnost se rozmnožovat.¹⁰ ...mnoho hříšných zvyklostí přechází z generace na generaci.¹¹

1.2.1 Definice hříchu

Hřích je propastí zloby a nevděčnosti.¹² Hřích znamená minout cíl, hřích je vybrat si špatný cíl. Hřích znamená sejít z cesty! V jádru je hřích především urážkou Boha. Proč je nejen špatné, ale i pošetilé urazit Boha? Bůh je naše konečné dobro, náš Stvořitel a Spasitel, ten ve kterém naše nepokojné srdce nachází odpočinek. Vzdorovat Bohu znamená, podřezat si větve, na které sedíme.¹³ Lidé vědí, co je správné, jenže to zkrátka nedělají. Hřích je špatný a hloupý. Hřích je špatný recept na dobré zdraví, hřích je nesprávný benzín v nádrži, hřích znamená vydat se špatnou cestou.¹⁴

Apoštol Pavel ve svém listě Římanům píše, že hřích „vládl a přinesl smrt“ (Ř 5,21), dále, že hřích „mne oklamal, a tak mě usmrtil“ (Ř 7,11). Hřích totiž znamená vždy opuštění rozumu.¹⁵ Je drastickým znamením naší slabosti a proto se k němu jen těžko přiznáváme.¹⁶

⁶ WONS, K. *Pokoušení - a jak jim čelit?*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005. str. 88.

⁷ PLANTINGA, C. *Breviář hříchu*. Bratislava: Porta libri, 2003. str. 76.

⁸ Tamtéž. str. 77.

⁹ EVDOKIMOV, E. *Epochy duchovního života*. Olomouc: Centrum Aletti Velehrad - Roma, 2002. str. 53.

¹⁰ PLANTINGA, C. *Breviář hříchu*. Bratislava: Porta libri, 2003. str. 105.

¹¹ McALL, K. *Uzdravení rodových kořenů*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007. str. 35.

¹² KOWALSKA, F. *Deníček*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2008. str. 69.

¹³ PLANTINGA, C. *Breviář hříchu*. Bratislava: Porta libri, 2003. str. 136.

¹⁴ Tamtéž. str. 134.

¹⁵ Srov. PLANTINGA, C. *Breviář hříchu*. Bratislava: Porta libri, 2003. str. 101 - 102.

¹⁶ Srov. WONS, K. *Pokoušení - a jak jim čelit?*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005. str. 82.

Hřích je jediným skutečným zlem. Je to jednání proti Božímu přikázání, vzdalováním se od Boha. Je sebezničujícím jednáním lidské osoby, protože je destruktivní silou. Pro Origena je hřích omylem v nauce.¹⁷

Hřích je formou zla a zlo je narušením toho, co Bůh určil. Hřích je odsouzeníhodným druhem lidského vandalismu.¹⁸ Musíme pochopit, že nedokonalost povahy je hřích. Boží povaha je dokonalým harmonickým souhrnem všech správných vlastností. Každý, kdo přijímá Krista jako osobního Spasitele, má možnost získat tyto vlastnosti.¹⁹ Nedbalost je hříchem. Jestliže si zvykneme na nedbalost, můžeme zanedbat vlastní spasení a přípravu pro Boží království.²⁰

Hřích definujeme jako vědomé a dobrovolné přestoupení Božího zákona.²¹ Je to všechno, co narušuje naše vzájemné vztahy i vztah k Bohu.²²

Hřích je urážka Boha. Je to skutek, který zraňuje přirozenost člověka. Smrtný hřích je skutek, který je ve vážném protikladu k Božímu zákonu. Je vždy páchán s plným vědomím a s plně svobodným souhlasem. Důsledkem smrtelného hříchu je ztráta lásky a posvěcující milosti. Je roztrženo pouto mezi člověkem a Bohem. Lehký hřích sice „nechává žít“ člověka ve vztahu k Bohu, oslabuje však lásku, je překážkou duchovního růstu. Hříchy proti duchu svatému podle slov Ježíšových nebudou odpuštěny nikdy (srov. Mk 3, 29). Opakování hříchů plodí neřesti, neboli ustálené zlé náklonnosti.²³

Sv. Augustin říká, že hřích je „slovo, skutek nebo touha proti věčnému zákonu“. Je to urážka Boha neposlušností k jeho lásce. Zraňuje přirozenost člověka a narušuje lidskou solidaritu. Kristus svým utrpením plně odhaluje závažnost hříchu a přemáhá jej svým milosrdenstvím. Rozmanitost hříchů je veliká. Hříchy lze rozlišovat podle jejich předmětu nebo podle ctností či přikázání, proti nimž se staví. Mohou se týkat přímo Boha, bližního nebo nás samých. Mohou se také rozlišovat na hříchy myšlením, slovem, skutkem a opomenutím. Podle závažnosti se hřích rozlišuje na smrtný a všední. Člověk se dopouští smrtelného hříchu, když s plným vědomím

¹⁷ ŠPIDLÍK, T. *Vnitřně zakoušet*. Olomouc: Refugium Velehrad-Roma, 2009. str. 119 - 124.

¹⁸ PLANTINGA, C. *Breviář hříchu*. Bratislava: Porta libri, 2003. str. 32.

¹⁹ WHITEOVÁ, E. G. *Perly moudrosti*. Praha: Advent - Orion, 2006. 225 s. str. 166.

²⁰ Tamtéž. str. 182.

²¹ TONDRA, F. *Morálna teológia I*. Kňazský seminár biskupa Jána Vojtaššáka: Spišské Podhradie - Spišská Kapitula, 2003. str. 236.

²² TOMLIN, G. *Sedm hlavních hříchů a jak je překonávat*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. str. 16.

²³ HRDLIČKA, J. *Věřím, věříme*. Olomouc: Matice Cyrilometodějská, 2001. str. 103.

a uváženým souhlasem koná skutek, jehož předmětem je závažná látka. Smrtný hřích ničí v člověku lásku, zbavuje ho posvěcující milosti a vede k věčné smrti pekla, pokud se neobráť. Obvyklou cestou k odpuštění je svátost křtu a svátost pokání. Všedního hříchu, jenž se podstatně liší od hříchu smrtného, se člověk dopouští, když se provinuje v nepříliš závažné věci, nebo, když jde o věc závažnou, ale bez plného vědomí či bez plného souhlasu. Všední hřích neruší smlouvu s Bohem, ale oslabuje lásku; projevuje neřízenou náklonnost ke stvořeným věcem; je překážkou v pokroku duše při uskutečňování ctností a při konání mravního dobra; zasluhuje časné očistné tresty.²⁴

Hřích je mor, který se šíří jako nákaza. Je to znečištěná řeka, která se znovu a znovu rozvětňuje. Hřích je „špatný strom“, který plodí „zkažené ovoce“.²⁵

Každý hřích se pohybuje ve směru od Boha. Hřích je jakýkoliv čin – myšlenka, touha, pocit, slovo nebo skutek, který se nelíbí Bohu a zasluhuje obvinění. Hřích je urážka Boha.²⁶

Jsme konfrontováni se skutečností hříchu. Je to neposlušnost jeho vůli, jeho zákonu a mravní normě, kterou člověku dal tím, že mu ji vepsal do srdce, potvrdil a zdokonalil svým zjevením. Hřích se bouří proti lásce, jíž nás Bůh miluje, a odvrací od Boha naše srdce. Hřích je nezdravá sebeláska hraničící s pohrdáním Bohem, jak píše svatý Augustin. Hřích v bezpočtu svých podob znamená veliké zlo, počínaje tím prvním, přes všechny osobní hříchy každého jednotlivce až po hříchy společnosti, které zatěžují dějiny celého lidstva.²⁷

1.3 Hřích ve Starém zákoně

Bible říká, že smrt a hřích přišly na svět skrze hřích Adama, který se odvrátil od Boha a nechal se svést Evou, aby jedl ze stromu poznání.²⁸

Prvotní hřích přerušil spojení člověka s Bohem. Nazí a zahanbení se pokusili Adam s Evou nahradit nebeský oděv fíkovým listem. I dnes si lidé splétají „fíkové

²⁴ *Kompendium katechismu katolické církve*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006. str. 113.

²⁵ PLANTINGA, C. *Breviář hříchu*. Bratislava: Porta libri, 2003. str. 68.

²⁶ Tamtéž. str. 28 – 29.

²⁷ *Hledání naděje*, Na minutu s Janem Pavlem II. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006. str. 8.

²⁸ RATZINGER, J. *Bůh a svět*. Brno, Praha: Barrister & Principal, Vyšehrad, 2003. str. 57.

listy“, aby zahalili „nahotu“ způsobenou hříchem. Svými skutky se snaží přikrýt vlastní hříchy a zalíbit se Bohu. Oděv z fíkových listů nebo hříchem ušpiněný šat nemohou nosit lidé, kteří zasednou s Kristem a anděly k Beránkově večeři.²⁹

Falešný stud a strach z Boha, který se ve hříchu objevuje, je zdrojem následného pokušení zamlčet svůj hřích. Budí se v nás odpor a nechť o tom mluvit, nechce se nám vyznat zlo. Zamlčování hříchu nepřináší uzdravení. Uzdravuje nás Boží láska.³⁰

Boží nepřítel, satan, Adamovi, který mu v Ráji rád popřál sluchu, řekl: „Otevřou se vaše oči a budete jako Bůh znát dobro i zlo“ (Gn 3, 5). Jakmile se totiž člověk začne vzdalovat od Boha, vždycky nakonec zažije veliké zklamání, které je doprovázeno studem. A to proto, že v důsledku vzdalování se od Boha zůstává člověk sám a začíná prožívat bolestnou osamělost. Je zmatený. A proto se nakonec z tohoto strachu rodí hledání Stvořitele, protože nic jiného nedokáže utišit hlad po Bohu, zakotvený v lidské duši.³¹

Nerozvážná pýcha a nevěrnost Adama a Evy otevřely cestu neposlušnosti, svalování viny na toho druhého a útěk od Boha (srov. Gn 3, 4-5; 10, 12-13). Jejich první dítě Kain obviní a zabije svého bratra Ábela, a v rámci rodiny lidí položí počátek dějinám závidi a bratrovraždy. Důsledkem tohoto hříchu je, že zlo postupně narůstá.³²

Lidský hřích se ukazuje v charakteristických „postojích“ či „krocích“. K těm nejzákladnějším patří příklad střídavého útoku a útěku. Hříšníci útočí na ostatní lidi, nebo je ignorují. Tento postup je starý jako hřích sám. Ve třetí kapitole knihy Genesis přestupuje první lidský pár v Bibli jediný Božský zákaz „Z každého stromu zahrady smíš jíst. Ze stromu poznání dobrého a zlého však nejez!“ (Gn 2, 16 – 17).³³

Svádí-li nás satan, pak je to jen proto, že mu to sami dovolujeme. Víme, co říká Bůh Kainovi, když chodil celý smutný. Upozornil ho, že se s ním začíná dít něco nedobrého, a dodal: „Nebudeš-li však jednat správně, usadí se u brány tvého srdce hřích, k tobě se bude chtít přimknout, ale ty ho neumíš ovládnout!“ (Gn 4, 7). Je

²⁹ Srov. WHITEOVÁ, E. G. *Perly moudrosti*. Praha: Advent - Orion, 2006. str. 159.

³⁰ WONS, K. *Pokoušení - a jak jim čelit?*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005. str. 77.

³¹ Srov. *Hledání naděje, Na minutu s Janem Pavlem II.* Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006. str. 96.

³² PLANTINGA, C. *Breviář hříchu*. Bratislava: Porta libri, 2003. str. 46.

³³ PLANTINGA, C. *Breviář hříchu*. Bratislava: Porta libri, 2003. str. 166.

pravda, že hřích čeká na prahu našeho života, ale Bůh říká naprosto jasně, že nad hříchem můžeme zvítězit.³⁴

Satan je podvodník. Když se dopustil prvního hříchu v nebi, ani andělé nepoznali dobře jeho povahu. Proto Bůh neodstranil satana ihned. Kdyby to byl učinil, andělé by nepochopili Boží spravedlnost a lásku. Pochybnosti o Boží dobrotě by jako zlé semeno přinesly hrozné plody hříchu a bídy.³⁵

1.4 Hřích v Novém zákoně

Podle celkového svědectví Bible Bůh nenávidí hřích. Satan či ďábel je postava, která oklamává, obtěžuje, svádí, obžalovává a ničí, postava tak mocná a tak prohnaná, že ji novozákonní pisatelé neochotně titulují *knížetem démonů* (srov. Mt 12, 24). Satan nemůže ublížit těm, kdo lnou věrně ke Kristu, ani je od něj oddělit. Satan svádí jen ty, kdo svádění vyhledávají. Satan klame jen ty, kteří klamou sami sebe.³⁶

Ježíš jednou prohlásil, že kdo by svedl ke hříchu jednoho z maličkých, kteří v něho věří, pro toho by bylo lépe, aby mu dali na krk mlýnský kámen a hodili ho do moře (srov. Mt 18, 6). Ale proč vůbec člověk, který sám dělá něco špatného, touží strhnout ke zlu i toho druhého? Co nebo kdo za tím je? Zlo totiž nesnese vedle sebe dobro. Následovat Krista s sebou nese odvahu nebýt ve všem jako druzí, umět se lišit a setrvat na pozicích pravdy a lásky, i kdyby se svět kolem nás utápěl ve lži a nenávisti.³⁷

Každého, kdo činí pokání a věří, přikryje Ježíš Kristus rouchem své spravedlnosti. On sám nám říká: „Radím ti, abys u mne nakoupil ...bílý šat, aby ses oblékl a nebylo vidět tvou nahotu“ (Zj 3,18).

Pavel vykládá evangelium jako moc Boží ke spáse člověka, který upadl do moci hříchu, jako zprávu vyhlašující, že „spravedlnost Boží je zjevená vírou a pro víru“ (Ř 1,16n).³⁸

³⁴ Srov. WONS, K. *Pokušení - a jak jim čelit?*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005. str. 85 - 86.

³⁵ WHITEOVÁ, E. G. *Perly moudrosti*. Praha: Advent - Orion, 2006. 225 s. str. 34.

³⁶ PLANTINGA, C. *Breviář hříchu*. Bratislava: Porta libri, 2003. str. 89.

³⁷ KODET, V. *Učednictví*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. str. 23.

³⁸ MACHULA, T. *Ospravedlnění a dědičný hřích*. Praha: Krystal OP, 2000. str. 7.

Hřích do Božího světa nepatří.³⁹

Hříšník svázaný touhou po uspokojení svých žádostí a po hříšných požadcích, přesto že jej obklopují požehnání Boží lásky, si ze všeho nejvíce přeje, aby se mohl vzdálit od Boha. Jako nevděčný syn si myslí, že mu právem patří všechny Boží dary. Pokládá je za samozřejmost a není za ně vděčný. Jako odešel od Boha Kain, aby si našel svůj domov, jako marnotratný syn odešel do daleké země, stejně tak hledají hříšníci své štěstí v zapomenutí na Boha (Ř 1,28).⁴⁰

Proto duše obtížena těžkým hříchem je největším a nejhroznějším neštěstím, katastrofou, která na tomto světě vůbec může existovat. Smrti se tedy nemusíme báti, ale jen těžkého hříchu. Pán Ježíš to také výslovně řekl: „Nebojte se těch, kteří zabíjejí tělo, duši však zabít nemohou, ale bojte se spíše toho, jenž může duši i tělo uvěznit do ohně věčného“ (Mt 10,28).⁴¹

1.5 Důsledky hříchu

Jestliže je Bůh životem, co jiného než zbavení života může být hřích? To je jediný způsob, kterým se dá hřích nábožensky chápat. Smrt není nějakým vnějším trestem za hřích, trestem, který by se dal zaměnit s nějakým jiným méně těžkým. Smrt je (vnitřním) vyjádřením samotné přirozenosti hříchu. Hřích odděluje člověka od společnosti, na druhou stranu je společnost skrze hříšný skutek jednotlivce rozvrácena. A nakonec se také společnost sama stává hříšnou a působí nespravedlnosti svým členům.⁴²

Hřích nás izoluje, a brání nám udržovat zdravé vztahy s ostatními. ...Setkání se hříchem je jako narazit na syčící kotel, čím jste blíž, tím je větší nebezpečí.⁴³

Hřích zabíjí, protože se množí, stejně jako rakovina. Jedno z nejtypičtějších prostředí, kde se hřích strašlivě množí, je rodina. Jablko obvykle nepadá daleko od stromu.⁴⁴

³⁹ PLANTINGA, C. *Breviář hříchu*. Bratislava: Porta libri, 2003. str. 102.

⁴⁰ Srov. WHITEOVÁ, E. G. *Perly moudrosti*. Praha: Advent - Orion, 2006. str. 101.

⁴¹ MOUŘÍNOVSKÝ, J. V. M. M. *Rozhovor se satanem*. Tišnov: Nákladem vlastním, 1931. str. 25.

⁴² ŠPIDLÍK, T. *Vnitřně zakoušet*. Olomouc: Refugium Velehrad-Roma, 2009. str. 126.

⁴³ TOMLIN, G. *Sejm hlavních hříchů a jak je překonávat*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. str. 16.

Hřích se dotýká všech oblastí života. Působí jako virus infikující celý organismus. V našem životě neexistují „nahodilé“ hříchy. Každý hřích má zárodek v pokušení zahrávat si s ním. Hřích zotročuje. Nejprve zasahuje hříšníka, potom další osoby. Hřích kalí náš zrak a jeho důsledkem je ztráta Božího pohledu.⁴⁵ Hřích nás od sebe odděluje.⁴⁶ Hřích nás vzdaluje od Boha.⁴⁷ Za každý hřích platíme – klidem svědomí, vnitřním pokojem, zdravím.

Ježíš sestře Faustyně Kowalské říká: „Jak bolestně mě zraňuje nedůvěra v mou dobrotu. Nejbolestněji mě zraňují hříchy nedůvěry.“ Z toho tedy vyplývá jak i sv. Faustyna uvádí ve svém Deníčku, že těžký hřích vyhání Ježíše z duše!⁴⁸

Hřích ubližuje jiným lidem, zarmucuje Boha, ale také zapříčiňuje naši korozi. Hřích je formou násilí, které pácháme na sobě samých.⁴⁹

Člověk ztratil hříchem spojení s Bohem. Sám si nemůže pomoci. Ale v Kristu jsme znovu přiváděni k Otci. On miluje své vyvolené. To jsou ti „povolání z temnot do nádherného světla.“⁵⁰

Hřích raní všechny významné schopnosti člověka – myšlení, city, řeč a činy. Hřích nejen způsobuje trápení, ale je i jeho následkem.⁵¹ Rodiče se dopouštějí největšího hříchu, když dovolují svým dětem, aby nic nedělaly. Děti si brzy oblíbí zahálku a vyrostou z nich neschopní a neužiteční lidé. Kdo je líný a nedbalý v práci, nebude schopen konat nic užitečného pro Boží dílo. Nedostatek činnosti otvírá dveře mnoha pokušením.⁵²

Hřích způsobuje zkázu. Zkáza se šíří a zabíjí. Podle mínění proroků je proto hřích proti Bohu vysloveným bláznovstvím. Jako bychom odpojili náš vlastní resuscitátor. Když Nátan obviňuje krále Davida ze sobeckého zásahu do (křehkých) životů, když Micheáš křičí proti bezpráví a Ozeáš proti modlářství, když Izajáš varuje před národní pýchou anebo Amos proti falešné bohoslužbě, vyslovené stížnosti nejsou

⁴⁴ PLANTINGA, C. *Breviář hříchu*. Bratislava: Porta libri, 2003. str. 69.

⁴⁵ WONS, K. *Pokoušení - a jak jim čelit?*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005. str. 60-62.

⁴⁶ TOMLIN, G. *Sedm hlavních hříchů a jak je překonávat*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. str. 12.

⁴⁷ ŠPIDLÍK, T. *Ignác z Loyloy a spiritualita Východu*. Olomouc: Centrum Aletti Velehrad - Roma, 2001. str. 68.

⁴⁸ KOWALSKA, F. *Deníček*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2008. str. 437

⁴⁹ PLANTINGA, C. *Breviář hříchu*. Bratislava: Porta libri, 2003. str. 137.

⁵⁰ WHITEOVÁ, E. G. *Perly moudrosti*. Praha: Advent - Orion, 2006. 225 s. str. 84.

⁵¹ PLANTINGA, C. *Breviář hříchu*. Bratislava: Porta libri, 2003. str. 18 - 19.

⁵² WHITEOVÁ, E. G. *Perly moudrosti*. Praha: Advent - Orion, 2006. 225 s. str. 175.

nikdy všeobecné a kontext není z perspektivy zákona abstraktní. Žaloba je vždy konkrétní.⁵³ Hřích strhává ke hříchu a jeho opakování plodí neřest. Neřesti jako pravý opak ctností jsou zvrácené návyky, které zatemňují svědomí a naklánějí k zlému. Neřesti mohou být spojeny se sedmi *hlavními* hříchy: pýcha, lakomství, závist, hněv, smilstvo, nestřídmost, lenost.

Jsme odpovědní za hříchy druhých, pokud při nich vlastní vinou spolupracujeme. Společenské poměry a instituce odporující Božímu zákonu jsou výrazem a důsledkem osobních hříchů.⁵⁴ Hřích v nás špiní reálný obraz nás samých, obraz našeho života i obraz Boha.⁵⁵

Když se člověk nechá pohltit sobectvím a hříšnými sklony, je „oklamán hříchem a zatvrzen“ (Žd 3,13). Jeho duchovní schopnosti ochrnou. Slyší sice Boží slovo, ale nerozumí mu, nechápe, že platí pro něj. Neuvědomuje si, co potřebuje a co ho ohrožuje, nevnímá Kristovu lásku a nevšímá si poselství milosti. Má dojem, že se ho netýká. Právě tak jako jsou ptáci připravení sezobat obilí rozseté na cestě, tak se i satan snaží vybrat semeno Boží pravdy z lidského srdce.⁵⁶

1.6 Prevence a léčba hříchu

V Listě Římanům sv. Pavel říká: „Ve mě, to je v mém těle, nesídlí dobro. V mých údech je jiný zákon, zákon hříchu; jsem zaprodán hříchu; hřích ve mě přebývá“ (Ř 7,18-22). Když si tedy tváří v tvář našemu hříchu říkáme: „To nedokážu!“, odpověď zní: „To je pravda. Ty to nemůžeš dokázat, nemáš – stejně jako my všichni – sílu hřích překonat, ale je tu ten, který nám pomůže. Ježíš Kristus.“⁵⁷

Čtyři evangelia, coby jádro křesťanské Bible, líčí úsilí, které Bůh vynaložil k tomu, aby porazil hřích a odplatu za hřích. Hřích představuje nejtrvalejší ze všech lidských problémů. Hřích je zvíře, krčící se u dveří. Když lidé hřeší, útočí, unikají

⁵³ PLANTINGA, C. *Breviář hříchu*. Bratislava: Porta libri, 2003. str. 138.

⁵⁴ *Kompendium katechismu katolické církve*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006. str. 114.

⁵⁵ WONS, K. *Pokoušení - a jak jim čelit?*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005. str. 70.

⁵⁶ WHITEOVÁ, E. G. *Perly moudrosti*. Praha: Advent - Orion, 2006. 225 s. str. 19.

⁵⁷ Srov. VELLA, E. *Svatost je pro každého*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007. str. 39.

anebo zanedbávají Boží povolání. Hřích znamená narušení harmonie stvoření; narušuje a blokuje živý vztah s Bohem.⁵⁸

Otec tak miloval svět, že dal svého jednorozného Syna. On je pravý Beránek Boží, který snímá hříchy světa. On je mostem, který nám umožňuje přejít ze hříchu do milosti, ze smrti do života, z otroctví do svobody.⁵⁹ Podle Jana Zlatoústého jedna jediná slza uhasí celou výheň vin a smyje nečistotu hříchu. Téma kajícího hříšníka, který objevuje tvář milosrdného Krista inspiruje nejpěknější části románů Dostojevského. Takto nechává mluvit svého ideálního starce Zosina v Bratřích Karamazových: „Bratři moji, nemějte strach z hříchů lidí, milujte člověka i v jeho hříchu.“⁶⁰

Jen ten, kdo před Bohem uzná svůj hřích a cítí nad ním bolest, může poznat Boží lásku a doufat v odpuštění. Slova „Bože, buď milostiv mně hříšnému.“ se pro něj stanou přirozenou modlitbou, tichým výkřikem jeho srdce, který v duši zanechá zklidňující pocit, že jsme neustále v přítomnosti Boha. Modlíme se každý den: „...ale zbav nás od zlého“.⁶¹ Když žijete ve hříchu, pokoj se ztrácí z vašich srdcí, z vašich duší, z vašeho života. Proti šíření hříchu a zla je lékem častá zpověď.⁶²

I kdyby byl hříšník sebevíc zatvrzelý, jestliže se jen jednou pomodlí korunku, dojde z Ježíšova nekonečného milosrdenství milosti.⁶³

Mluvíme o uzdravení nejen od hříchu samotného, ale i od všeho, co ho obklopuje. Neměli bychom prosit jen za odpuštění, ale i za uzdravení kořene hříchu. Věhlasná je stělná modlitba zvaná Modlitba Ježíše: „Pane Ježíši Kriste, Synu Boží, smiluj se nade mnou hříšným“.⁶⁴

Ať se ke mně nebojí přiblížit duše slabá, hříšná, i kdyby měla víc hříchů, než je na zemi písku, vše se utopí v propasti mého milosrdenství.⁶⁵ Když Duch svatý usvědčuje člověka, nikdy ho neponižuje. Jestliže nám však něco vytýká Boží nepřítel, vysmívá se nám, deptá nás a vede k malomyslnosti. ...Bůh, který usvědčuje ze hříchu, nesráží člověka do pekla, ale pozvedá ho. Jakmile člověk pochopí a vyznává svůj

⁵⁸ PLANTINGA, C. *Breviář hříchu*. Bratislava: Porta libri, 2003. str. 21.

⁵⁹ *Kněžím, přemilým synům Panny Marie*. Olomouc: Národní středisko MKH, 2006. str. 3/571.

⁶⁰ ŠPIDLÍK, T. *Ignác z Loyloy a spiritualita Východu*. Olomouc: Centrum Aletti Velehrad - Roma, 2001. str. 145.

⁶¹ CENCINI, A. *Život v usmíření*. Praha: Paulínky, 2008. str. 35.

⁶² *Kněžím, přemilým synům Panny Marie*. Olomouc: Národní středisko MKH, 2006. str. 598

⁶³ KOWALSKA, F. *Deníček*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2008. str. 313.

⁶⁴ ŠPIDLÍK, T. *Ignác z Loyloy a spiritualita Východu*. Olomouc: Centrum Aletti Velehrad - Roma, 2001. str. 103.

⁶⁵ KOWALSKA, F. *Deníček*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2008. str. 426.

hřích, první Boží starostí je vrátit mu jeho důstojnost, jak to zaznamenal svatý Lukáš v nádherném podobenství o marnotratném synu. Syn ani nedopoví své vyznání a už zakouší Otcovo objetí. Takto usvědčuje Duch svatý.⁶⁶ Mnozí křesťané nesnadno přijímají skutečnost, že Bůh jim opravdu odpustil všechny jejich hříchy. Brání jim v tom tři důvody:

První důvod – nedůvěra k Bohu a nevěra,

Druhý důvod – jsou duchovně vyprahlí,

Třetí důvod – satan se snaží i dnes zvítězit nad lidmi, podobně jako vyhrál nad našimi prvními rodiči tím, že zpochybňuje jejich víru ve Stvořitele.⁶⁷ Nikdo o Boží dobrotě nepochybuje, i kdyby jeho hříchy byly jak černá noc. Je zapotřebí jedině. Aby hříšník alespoň trochu otevřel dveře svého srdce paprsku milosti Božího milosrdenství, a ostatní vykoná již Bůh.⁶⁸

Bůh s námi nenakládá podle našich hříchů, neodplácí nám dle našich nepravostí. Jak vysoko nad zemí je nebe, tak mohutně se klene jeho milosrdenství nad těmi, kdo se ho bojí, jak je vzdálen východ od západu, tak od nás vzdaluje naše nevěrnosti. Jako se nad syny slitovává otec, slitovává se Hospodin nad těmi, kdo se ho bojí. On ví, že jsme jen stvoření, pamatuje, že jsme prach (Ž 103,10-14).⁶⁹ Jeden z nejjasnějších náznaků, že modlitba za zemřelé je přijatelná, pochází od Daniela, který prosil Boha o odpuštění hříchů v přítomnosti i hříchů svých předků. ...modlil jsem se, vyznával svůj hřích i hřích svého izraelského lidu...“ (Da 9,20). Hospodin byl tak potěšen Danielovou modlitbou, že poslal Gabriela s poselstvím o odpuštění přítomných i minulých hříchů, jež byly vyznány: „Sedmdesát týdnů je určeno tvému národu i tvému svatému městu, aby byla skončena nepravost, aby přestal hřích, odčiněna vina.“ Fakt, že „hříchy otců jsou trestány do třetí nebo čtvrté generace, chápeme tak, že Bůh ve skutečnosti povzbuzuje živé, aby pomáhali svým hříšným otcům skrze modlitbu a prosili za ně o odpuštění.“⁷⁰

Duch svatý je jediným prostředkem, kterým můžeme vzdorovat hříchu a překonal ho. Jen skrze něho můžeme žít vítězným a úspěšným křesťanským životem

⁶⁶ KODET, V. *Učednictví*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. str. 19.

⁶⁷ MORNEAU, R. J. *Když potřebuješ neuvěřitelné vyslyšení modliteb*. Ostrava: Jupos s. r. o. , 2008. str. 74.

⁶⁸ EVDOKIMOV, E. *Epochy duchovního života*. Olomouc: Centrum Aletti Velehrad - Roma , 2002. str. 562.

⁶⁹ MORNEAU, R. J. *Když potřebuješ neuvěřitelné vyslyšení modliteb*. Ostrava: Jupos s. r. o. , 2008. str. 77.

⁷⁰ McALL, K. *Uzdravení rodových kořenů*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007. str. 97.

a jen skrze něho naše modlitby přinesou zisk do životů těch, za které jsme se přimlouvali.⁷¹

Nikdy nestačí jen varovat před zlem. Jedno podobenství v evangeliu říká, že když pouze vyženeme jednoho zlého ducha, hned přijde na jeho místo několik jiných. Je proto třeba něco víc a to ukázat cestu k dobru.⁷² Musíme stále bojovat a přemáhat dlouhodobé zlozvyky, zatímco se vytvářejí nové, dobré návyky. Když přicházejí chvíle pokušení, člověk se musí zaměřit na moc Ježíše Krista a v klidu na ni trvat s vědomím, že zlý již nemá žádný nárok, leda pokud ho pochybnosti nebo opakovaný hřích nepozvou zpátky. „Když vás Syn osvobodí, budete skutečně svobodní“(J 8,36).⁷³

První a hlavní svátostí pro odpuštění hříchů je křest. Pro odpuštění hříchů spáchaných po křtu Kristus ustanovil svátost smíření, nazývanou také svátost pokání, jíž je pokřtěný smiřován s Bohem a církví. Církev dostala poslání i moc odpouštět hříchy od samého Krista: „Přijměte Ducha Svatého! Komu hříchy odpustíte, tomu jsou odpuštěny, komu je neodpustíte, tomu odpuštěny nejsou“(J 20,22-23).⁷⁴

1.7 Rozdělení hříchů

Jak soupis hlavních hříchů vznikl? Podle některých podání ze seznamu osmi zlozvyků sepsaných Evagriem z Pontu, řeckým teologem mnichem žijícím ve 4. století. Přibližně o 200 let později při sepisování knihy úvah o biblické knize Job nesmírně vlivný papež Řehoř Veliký snížil jejich počet na sedm a tak to už zůstalo. V průběhu času se přesné názvy hřichů a jejich pořadí různě měnily. Tomáš Akvinský podal klasický rozbor sedmi hříchů ve svém spisu *De malo* (O zlu), který napsal v sedmdesátých letech 13. století a seznam hříchů široce použil ve své Teologické sumě.⁷⁵

V souladu s celou církevní tradicí nazýváme smrtelným hřichem čin, kterým člověk dobrovolně a vědomě odmítá Boha, jeho zákon a pouto lásky, kterou mu Bůh

⁷¹ MORNEAU, R. J. *Když potřebuješ neuvěřitelné vyslyšení modliteb*. Ostrava: Jupos s. r. o. , 2008. str. 56.

⁷² TOMLIN, G. *Sedm hlavních hříchů a jak je překonávat*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. str. 23.

⁷³ McALL, K. *Uzdravení rodových kořenů*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007. str. 90.

⁷⁴ *Kompendium katechismu katolické církve*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006. str. 62.

⁷⁵ TOMLIN, G. *Sedm hlavních hříchů a jak je překonávat*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. str. 22-23.

nabízí, a místo toho se raději obrací sám k sobě, k nějaké stvořené a časově podmíněné skutečnosti anebo k něčemu, co odporuje Boží vůli.⁷⁶

Posynodální apoštolská adhortace *Reconciliatio et paenitentia* zdůraznila, jak je důležité a stále časově rozlišovat mezi smrtelnými a lehkými hříchy v duchu církevní tradice. A biskupský synod z roku 1983, který dal podnět k této exhortaci nejen znovu potvrdil to, co vyhlásil Tridentský koncil o existenci a povaze smrtelných a lehkých hříchů, nýbrž též připomněl, že smrtelný hřích je takový, jehož předmětem je závažná věc a který, kromě toho, je spáchán s plným, vědomým a dobrovolným souhlasem.⁷⁷

Dnešní svět se dopouští téhož hříchu, který přivodil zkázu Izraele. Nevděčnost Bohu, zanedbávání příležitostí a možností, využívání Božích darů k sobeckým cílům – to byl hřích, který přivolal na Izrael Boží hněv. Stejný hřích přináší zkázu i dnešnímu světu. Většina lidí duchovně spí.⁷⁸ Naše kultura má spíše sklon toto obdivovat, ne odmítat. Smilstvo je známkou zdravé sexuální touhy, pýcha zcela oprávněnou radostí z vlastního úspěchu, lakomství a chamtivost (nestřídmost) zase zásadním hybatelem ekonomiky.⁷⁹

Dnes smilstvo, závist, lakomství, nestřídmost podněcují prodej novin, aut, atd. Současný svět objevil potěšení z hříchu. Lidi lákal odjakživa, byl vždy reálně a silně přitažlivý.⁸⁰ Hřích způsobuje zkaženost. Zkaženost je jako duchovní AIDS – tajemný, systematický, nakažlivý a postupující útok na náš duchovní systém imunity, který jej nakonec rozloží a otevře cestu páchání příležitostných hříchů. Hřích je univerzálně rozšířen. Týká se celé společnosti a má svou dějinnou setrvačnost.⁸¹

1.8 Hříšníci

Německý psychiatr Menninger rozděluje hříšníky do tří kategorií. Pro Menningera není hříšník jen ten, kdo se provinuje proti mravnímu řádu, ale obecně

⁷⁶ JAN PAVEL II. encyklika *Veritatis splendor, o základech morálního učení církve*. Praha: Zvon, 1994. čl. 70.

⁷⁷ Tamtéž. čl. 70.

⁷⁸ WHITEOVÁ, E. G. *Perly moudrosti*. Praha: Advent - Orion, 2006. str. 154.

⁷⁹ TOMLIN, G. *Sedm hlavních hříchů a jak je překonávat*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. str. 23.

⁸⁰ TOMLIN, G. *Sedm hlavních hříchů a jak je překonávat*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. str. 17.

⁸¹ PLANTINGA, C. *Breviář hříchu*. Bratislava: Porta libri, 2003. str. 48 – 49.

každý, kdo ubližuje.⁸² První kategorii hříšníků přirovnává Menninger k vězňům. Vězeň si je svého hříchu vědom, ale zároveň žije v přesvědčení, že svou situaci nemůže změnit. Říká: „Já už jsem takový. Nejsem sám se sebou spokojen, ale nemůžu s tím nic dělat; bohužel mám takovou povahu, musíte mě přijmout takového, jaký jsem.“ Člověk v takovém stavu nemůže duchovně růst. To je případ mnoha lidí, kteří pasivně přijímají svůj hřích, nad nímž se jim nedaří zvítězit. Bůh chce, abychom opustili svůj hřích, abychom znovu vstali a vydali se na cestu. Chce, abychom bojovali se zlem, které v sobě máme. Když čteme sedmou kapitolu listu Římanům, vidíme apoštola Pavla, jak se vyznává ze svých slabostí. Říká zde: „Dokážu chtít dobro, ale vykonat už ne. Vždyť nečiním dobro, které chci, ale zlo, které nechci“ (srov. Ř 7,19).⁸³

K duševně nemocným můžeme podle Menningera přirovnat druhou kategorii těch, kteří páchají zlo. Nevidí svůj hřích, i když vše ostatním je zřejmé.⁸⁴ Třetí kategorii nazývá doktor Menninger kategorií zdravého hříšníka. Pravý hříšník není ten, kdo hřeší, ale ten, který v hříchu zůstává, ten, kdo nemá sílu znovu vstát a pokračovat v cestě.⁸⁵

Svatí se vždy považovali, a to upřímně a opravdově, za velké hříšníky. Je známé, že cesta k dokonalosti, je-li pravá, s sebou nese rostoucí vědomí hříchu. Základní pravdou je, že člověk je „počat ve hříchu“ a je hříšником. Na druhé straně, když se nazveme „hříšníky“, vyznáváme tak nepřekonatelnou vzdálenost mezi svatostí Boha a nicotou člověka.⁸⁶ Máme silný sklon prohlašovat se za oběti, ospravedlňovat se a svalovat vinu na jiné, především na ty, kteří nám náš hřích připomínají. Obětí naší agrese se tak často stávají naši nejbližší. Nejčastější obětí našich útoků je Bůh.⁸⁷ Boží pravdy můžeme pozorovat na zemi, v moři i na obloze. Celá příroda nás učí o nebeské moudrosti a věčné pravdě. Hříšný člověk jí však nerozumí. Hřích zatemnil jeho rozhled, neumí si přírodu vysvětlit, aniž by ji kladl nad Boha.⁸⁸

⁸² VELLA, E. *Svatost je pro každého*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007. str. 37.

⁸³ Srov. VELLA, E. *Svatost je pro každého*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007. str. 38.

⁸⁴ Srov. Tamtéž. str. 41.

⁸⁵ Srov. Tamtéž. str. 43.

⁸⁶ PŘÍKASKÝ, J. V. *Učebnice základů etiky*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2000. str. 11.

⁸⁷ WONS, K. *Pokušení - a jak jim čelit?*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005. str. 81.

⁸⁸ WHITEOVÁ, E. G. *Perly moudrosti*. Praha: Advent - Orion, 2006. 225 s. str. 51.

2 PÝCHA

2.1 Definice pýchy

Existuje jedna neřest, kterou se provinuje každý člověk. Každý ji nenávidí, pokud ji spatří u druhého. Vyjma křesťanů se jí sotva kdo cítí vinen. Slyšel jsem, jak se lidé přiznávají k vznětlivosti, k tomu, že mají slabost pro druhé pohlaví či pro alkohol, slyšel jsem dokonce i lidi, kteří přiznávali, že jsou zbabělci. Domnívám se, že jsem ale nikdy neslyšel nějakého nekřesťana, jenž by si vyčítal neřest, kterou mám na mysli... Jde o vadu, která člověka činí velmi neoblíbeným a přitom o vadu, kterou si sami u sebe uvědomujeme nejméně ze všech. Čím více jí trpíme sami, tím odpornější se nám jeví u druhých. Neřest o níž mluvím, je pýcha či namyšlenost. ...Podle křesťanských učitelů je právě pýcha základní neřestí a největším zlem. Nečistota, hněv, lakota, obžerství a podobné věci jsou ve srovnání s pýchou pouhým bleším kousnutím.⁸⁹ Řehoř Veliký řekl, že pýcha je kořen všeho zla.

Pýcha je prvním hříchem ve vesmíru. Lucifer 5x za sebou říká: „Chci“. „Chci být nad Bohem. V listě Jakubově se praví: „Bůh se pyšným protiví, ale pokorným dává milost“ (Jk 4,6).⁹⁰

Nic není Bohu tak odporné a pro člověka tak nebezpečné jako pýcha. Je ze všech hříchů nejhůře léčitelná a nejvíce beznadějná.⁹¹

Pýcha je tendence považovat se stále za toho, kdo je v právu a svalovat vinu ve všem na druhé. Pyšný nechce uznat, že potřebuje Boha a že každé jeho dobro a každá jeho ctnost je nezištným Božím darem.⁹²

Pýcha je plodem lži. Namlouvá nám, že něco víme lépe, že si dokážeme vytvořit lepší svět bez Boha a nezávisle na něm.⁹³

⁸⁹ LEWIS, C. S. *K jádru křesťanství*. Praha: Návrat domů, 2008. str. 111.

⁹⁰ GRAHAM, B. *Sedm smrtelných hříchů*. Praha: Bratrská jednota baptistů, 1969. str. 12.

⁹¹ MORNEAU, R. J. *Když potřebuješ neuvěřitelné vyslyšení modliteb*. Ostrava: Jupos s. r. o. , 2008. str. 38.

⁹² TESSORE, D. *Hlavní neřesti*. Praha: Paulínky, 2009. str. 62.

⁹³ WONS, K. *Pokoušení - a jak jim čelit?*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005. str. 56.

Největší překážkou působení Ducha svatého v nás je naše pýcha, všechno, na co spoléháme bez Boha. Vytváří si mezi námi a jím jakýsi „airbag“.⁹⁴

Proč chce nějaký vůdčí politik stále víc a víc? Zase je v tom pýcha. ...Křesťané mají pravdu: Je to pýcha, co je už od počátku světa hlavní příčinou neštěstí v každém národě a v každé rodině. ...Pýcha je nepřátelství. A to nejen mezi člověkem a člověkem, ale i mezi člověkem a Bohem.⁹⁵

Pýcha je postoj duše, která se neustále snaží získat chválu a uznání od lidí.⁹⁶

Pýcha je totiž duchovní rakovina.⁹⁷

Pýcha je nezřízená touha po vlastní nadřazenosti. Přehnané sebevědomí, nereálný odhad situace, spoléhání se na vlastní síly, ignorování spolupráce s jinými, snobismus, pocit nadřazenosti, bezstarostnost a lehkomyšlnost uspávají pyšného člověka. Vyvolávají v něm iluze a připravují mu životní tragédii. Proto se říká: „Pýcha peklem dýchá“.⁹⁸

Pýcha se často nazývá matkou všech hříchů. Jejimi zvláštními dcerami jsou:

- Opovážlivost (*praesumptio*). Ta na rozdíl od odvahy se pouští do takových věcí, na které nemá schopnosti.

- Ambice (*ambitio*). Je to nezřízená touha po hodnosti.

- Marná sláva (*vana gloria*). Je to touha ukazovat svoji vznešenost skutečnou či předstíranou. Marnost si zakládá na nepodstatných věcech (bohatství, tělesná krása, šaty apod.).⁹⁹

Ve své podstatě je pýcha touhou dívat se spatra na ty druhé. Pýcha je odmítnutí uznat a připustit, že je tu se mnou ještě někdo jiný, kdo je mi roven, nebo kdo mě dokonce převyšuje.¹⁰⁰

Největším hříchem, který zdržuje muže i ženy od království Božího je hřích pýchy. Pýcha je hřích, který Bůh zřejmě nejvíce nenávidí.¹⁰¹

⁹⁴ KODET, V. *Učednictví*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. str. 61.

⁹⁵ LEWIS, C. S. *K jádru křesťanství*. Praha: Návrat domů, 2008. str. 113.

⁹⁶ TESSORE, D. *Hlavní neřesti*. Praha: Paulínky, 2009. str. 21.

⁹⁷ LEWIS, C. S. *K jádru křesťanství*. Praha: Návrat domů, 2008. str. 114.

⁹⁸ TONDRA, F. *Morální teologie I*. Kňazský seminář biskupa Jána Vojtaššáka: Spišské Podhradie - Spišská Kapitula, 2003. str. 251.

⁹⁹ Tamtéž.

¹⁰⁰ TOMLIN, G. *Sedm hlavních hříchů a jak je překonávat*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. str. 33.

¹⁰¹ GRAHAM, B. *Sedm smrtelných hříchů*. Praha: Bratrská jednota baptistů, 1969. str. 14.

2.2 Charakteristika pýchy

Skutečně temná, ďábelská pýcha je spojena s takovým pohrdáním druhými, že už nám na jejich mínění ani vůbec nezáleží. ...Někdy říkáme, že člověk je „pyšný“ na svého syna, otce, školu. Je taková pýcha hříchem? Takový obdiv má k hříchu pochopitelně velmi daleko.¹⁰²

Pokud jsme pyšní, nemůžeme znát Boha. Pyšný člověk vždy shlíží na věci i na lidi shůry dolů – a pokud shlížíme dolů, nemůžeme pochopitelně vidět něco, co je nahoře nad námi. ...Kdykoli nám náš náboženský život skýtá pocit, že jsme dobří a hlavně, že jsme lepší než druzí, můžeme si být jistí, že s námi někdo jedná. Není to však Bůh, je to ďábel.¹⁰³

Jedním z projevů neřesti pýchy je arogance ve způsobu mluvení a chování. Je příčinou neustálých hádek a rozporů, ničí vztahy a vyvolává rozvody. Arogance a pýcha je také chlubení se a chtění ukázat vlastní domnělou inteligenci. Mnohé hereze a schizmata mají své kořeny právě zde.¹⁰⁴

Kde je pýcha, tam není Ježíš.¹⁰⁵

2.3 Pýcha ve Starém zákoně

Nejznámější symbolem pýchy je obraz vzpoury a pádu jednoho z andělů – Lucifera. Chtěl být jako Bůh. Právě pýcha jej uvrhla do propasti života bez Boha. Kniha Izajáš říká, že takto hlásal ve svém srdci: „Vystoupím na nebesa, vyvýším svůj trůn nad Boží hvězdy, zasednu na Hoře setkávání, na nejzašším severu. Vystoupím na posvátná návrší oblaků, s Nejvyšším se budu měřit“ (Iz 14, 13-14). Akt pýchy jej přeměnil v knížete temnoty.

Písmo svaté mnohokrát ukazuje pýchu, jako hřích směřovaný přímo proti Bohu. Sírachovec říká, „Pýchu nenávidí Hospodin i lidé, pro oba je bezpráví potupou.“ (Sír 10,7) a také „Pýcha člověka začíná tím, že odpadne od Hospodina a odvrátí své

¹⁰² LEWIS, C. S. *K jádru křesťanství*. Praha: Návrat domů, 2008. str. 115.

¹⁰³ Tamtéž. str. 113.

¹⁰⁴ TESSORE, D. *Hlavní neřesti*. Praha: Paulínky, 2009. str. 61.

¹⁰⁵ KOWALSKA, F. *Deníček*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2008. str. 376.

srdce od Toho, kdo je jeho tvůrcem. Neboť původcem pýchy je hřích, a ten, kdo se jí drží, přivodí záplavu zkažeností“ (Sír 10,12-13). Pyšný člověk sám sebe staví na roveň Bohu a tak odmítá jakoukoliv závislost, nesnášející napomenutí, prchající přede vši pokorou (srov. Sír 13,20). Kdo se s ním stýká, stane se mu podobným (srov. Sír 13,1).

Symbolem lidské pýchy v Bibli se stala také Babylonská věž. Je výrazem kolektivní pýchy. Hlavní ideou této události je zjištění, že i ty nejsilnější civilizace jsou odkázány k pádu, pokud postupují proti Boží vůli a Božímu právu.

V knize Přísloví čteme: „Člověka poníží jeho povýšenost, kdežto, kdo je poníženého ducha, dojde slávy“ (Př 29,23). A tamtéž dále čteme: „Doufej v Hospodina celým srdcem svým, na rozumnost pak svou nespolehej. Lidé ovládaní rozumovou pýchou nejsou nikdy ochotni spoléhat na Boha a důvěřovat mu“ (Př 12,16).

Izajáš předvídal definitivní vítězství Boha, nad pýchou člověka: „Sehnut bude člověk, a ponížen muž, oči zpupné budou poníženy. Hospodin zástupů se však vyvýší soudem a svatý Bůh se prokáže svatým spravedlností“ (Iz 5,15-16). Kořenem každého provinění ve Starém zákoně je pýcha.¹⁰⁶

2.4 Pýcha v Novém zákoně

V Markově evangeliu čteme: „Co vychází z člověka, to ho znesvěcuje. Z nitra totiž, z lidského srdce, vycházejí zlé myšlenky, smilství, loupeže, vraždy, cizoložství, chamtivost, zlovolnost, lest, bezuzdnost, závistivý pohled, urážky, nadutost, opovážlivost. Všecko toto zlé vychází z nitra a znesvěcuje člověka“ (Mk 7,20-23). Pýchou poskvrněný člověk je uzavřený vůči milosti, jak říká svatý Petr ve svém prvním listu: „...A všichni se oblečte v pokoru jeden vůči druhému, neboť Bůh se staví proti pyšným, ale pokorným dává milost. Pokořte se tedy pod mocnou ruku Boží, aby vás povýšil v ustanovený čas. Všechnu svou starost vložte na něj, neboť mu na vás záleží“ (1 Petr 5,5-7). Pyšný člověk je uzavřený i vůči víře jak píše sv. Jan: „Jak byste mohli uvěřit, když oslavujete sebe navzájem, ale slávu od samého Boha nehledáte! Kdybyste opravdu věřili Mojžíšovi, věřili byste i mě, neboť on psal o mě. Nevěříte-li tomu, co on napsal, jak uvěříte mým slovům?“ (J 5,44-47). Pýcha člověk činí

¹⁰⁶ Srov. ZWOLIŃSKI, A. *Pýcha*. Radom: Polskie Wydawnictwo Encyklopedyczne, 2007. str. 13 – 18.

zaslepeným vlastním hřichem, jak říká Matouš: „Slepí vůdcové, cedíte komára, ale velblouda spolknete! Běda vám, zákoníci a farizejové, pokrytci, očisťujete číše a talíře zvenčí, ale uvnitř jsou plné hrabivosti a chtivosti. Slepý farizeji, vyčisť především vnitřek číše a bude čistý i vnějšek“ (Mt 23,24-26). Stejně tak v Janově evangeliu Ježíš řekl: „Přišel jsem na tento svět k soudu: aby ti, kdo nevidí, viděli, a ti, kdo vidí, byli slepí.“ Farizejové, kteří tam byli to slyšeli a řekli mu: „Jsme snad i my slepí?“ Ježíš jim odpověděl: „Kdybyste byli slepí, hřích byste neměli. Vy však říkáte: ‚Vidím.‘ A tak zůstáváte v hříchu“ (J 9,39-41).¹⁰⁷

Typem pyšných lidí byli farizeové a pokrytci. Ježíš řekl: „Každý kdo se povyšuje, bude ponížen a kdo se poníží bude povýšen“ (L 18,14). Úplná pýcha (*superbia completa*) spočívá v tom, že člověk nechce být nikomu podřízen, ani Bohu. Patří to k nejtěžším hříchům.¹⁰⁸

Pýcha zapomíná, že naše duševní schopnosti nám byly darovány od Boha. Apoštol Pavel v Listě Římanům praví: Buďte jednomyslní, ne vysoce o sobě smýšlejíce, ale k nízkým se nakloňující. ... Rozumová pýcha dává sebedůvěru namísto důvěry v Boha (srov. Ř 12,16).¹⁰⁹

2.5 Důsledky pýchy

Ze všech hříchů na prvním místě je to pýcha, která nás nejvíc izoluje.¹¹⁰

Vniká všude. Náš způsob mluvení, oblékání, rady, které dáváme, všechno se děje se zřetelem k tomu, co si o tom pomyslí lidé.¹¹¹

Pýcha nás připravuje o možnost milovat, být spokojený a dokonce i o zdravý selský rozum.¹¹²

Pýcha každého člověka soupeří s pýchou všech ostatních... Pýcha má soupeření přímo ve své podstatě. Říkáme, že někdo je pyšný na své bohatství, na to,

¹⁰⁷ LEÓN - DUFOU, X. *Slovník biblické teologie*. 2. vyd. Praha: Academia, 2003. str. 405.

¹⁰⁸ TONDRA, F. *Morálna teológia I*. Kňazský seminár biskupa Jána Vojaššáka: Spišské Podhradie - Spišská Kapitula, 2003. str. 251.

¹⁰⁹ GRAHAM, B. *Sedm smrtelných hříchů*. Praha: Bratrská jednota baptistů, 1969. str. 13.

¹¹⁰ TOMLIN, G. *Sedm hlavních hříchů a jak je překonávat*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. str. 34.

¹¹¹ TESSORE, D. *Hlavní neřesti*. Praha: Paulínky, 2009. str. 54.

¹¹² LEWIS, C. S. *K jádru křesťanství*. Praha: Návrat domů, 2008. str. 114.

jak je chytrý, či jak dobře vypadá. Není tomu tak. Lidé jsou pyšní na to, že mají více než ostatní, že jsou chytřejší než ostatní, nebo že vypadají lépe než ostatní.... Pyšnými je činí právě ono srovnávání, těší je, že jsou na tom lépe než druzí. Jakmile zmizí prvek srovnávání, zmizí i sama pýcha. Pýcha je svou podstatou soupeřivá, což o jiných neřestech neplatí. Většina toho zla, které lidé připisují hrabivosti a sobectví je ve skutečnosti spíše důsledkem pýchy a pýcha zcela zničí smysl pro závislost na Bohu a velmi oslabí úctu člověka ke Stvořiteli.¹¹³

„Mentalita Titaniku“ – nevěřit tomu, že by se mi mohlo něco zlého stát. Stejně, jako prohlašovali stavitelé této lodě z r.1912, že se nikdy nepotopí.¹¹⁴

Pýcha nám nikdy nedovolí být těmi, kdo slouží, vždycky nás povede k tomu, abychom chtěli být pány svého osudu, abychom nebyli na nikom závislí a nikomu zavázáni. Pýcha nás vzájemně odcizuje, za to pokora nás spojuje.¹¹⁵

2.6 Prevence a léčba pýchy

„Při hříchu pýchy se modlím s čelem opřeným o zem.“¹¹⁶

G. K. Chesterton říká: „Kdybych měl mít jen jedno kázání, kázal bych proti pýše“.¹¹⁷

Nejzákladnější a smrtelnou formou pýchy, která se může stát opravdovou „smrtelnou nemocí“ duše, je uzavření se do sebelítosti. Svátý Jan Klimakos klade mezi aspekty pýchy, kromě opovrhování bližním, touhy po chválení a nesnášenlivosti kritiky, také okázalé ukazování vlastního utrpení. Jedinou opravdovou zbraní k přemožení neřesti pýchy je poznání sebe samých, které se dosáhne každodenním zpytováním svědomí a trpělivou vnitřní prací na sobě. Některé další užitečné léky jsou:

- nevyjadřovat nikdy soudy a kritiky vůči druhým, ale z pokory ať každý z vás pokládá druhého za lepšího, než je sám (srov. Fp 2,3),

¹¹³ LEWIS, C. S. *K jádru křesťanství*. Praha: Návrat domů, 2008. str. 112.

¹¹⁴ MORNEAU, R. J. *Když potřebuješ neuvěřitelné vyslyšení modliteb*. Ostrava: Jupos s. r. o. , 2008. str. 39.

¹¹⁵ TOMLIN, G. *Sedm hlavních hříchů a jak je překonávat*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. str. 42.

¹¹⁶ KOWALSKA, F. *Deníček*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2008. str. 478.

¹¹⁷ TOMLIN, G. *Sedm hlavních hříchů a jak je překonávat*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. str. 30.

- soustředit vlastní pozornost na všechno to, co dobrého a pěkného dělají druzí,
- rozjímat o mimořádné Kristově pokoře,
- omluvit se, i když si myslíme, že jsme byli v právu.¹¹⁸

Pokud by někdo chtěl dosáhnout pokory, prvním krokem je, že si uvědomíme svou pýchu. ...Máte-li pocit, že nejste namyšlený, pak skutečně trpíte notnou dávkou namyšlenosti.¹¹⁹

Jak můžeš bojovat proti pýše? Vyznej svou pýchu! Pokoř se před Bohem. Nikdo nikdy nevejde do království Božího pyšně. Jenom tak se můžeš přiblížit Bohu, když se ponížíš před Bohem, vyznáš svůj hřích a přijmeš Ježíše Krista jako svého Spasitele.¹²⁰

Jak nad pýchou zvítězit? Vyznáním hříchů nebo zpovědí. Aspoň jednou denně bychom se měli zamyslet nad tím, kdy jsme si nepočínali správně a přiznat to sobě i Bohu. Tento návyk přiznávat si vlastní chyby je zaručený způsob jak se vyhnout pýše. Druhou metodou je služba. Když se učíme sloužit druhému, dělat něco, co by bylo normálně pod naší úroveň, pomůže nám to zapomenout na sebe. C. S. Lewis to vyjádřil takto: Pokora znamená méně myslet na sebe, nikoli méně přemýšlet o sobě.¹²¹

Požaduje-li pýcha, aby si nás každý všimal a obdivoval nás, pak pokora nás spolehlivě ochrání před ustavičným upozorňováním na sebe sama. Umožní nám poskytovat prostor i ostatním lidem a věcem, aby mohli existovat a být sami sebou. Pokora je ochota i schopnost sloužit ostatním.¹²²

¹¹⁸ TESSORE, D. *Hlavní neřesti*. Praha: Paulínky, 2009. str. 63.

¹¹⁹ LEWIS, C. S. *K jádru křesťanství*. Praha: Návrat domů, 2008. str. 116-117.

¹²⁰ GRAHAM, B. *Sedm smrtelných hříchů*. Praha: Bratrská jednota baptistů, 1969. str. 14.

¹²¹ TOMLIN, G. *Sedm hlavních hříchů a jak je překonávat*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. str. 43.

¹²² Tamtéž. str. 39.

3 ZÁVIST

3.1 Definice závisti

Závist má paradoxní postavení jako hřích, který je v dnešním světě nejvíce nenáviděný a zároveň nejvíc pěstovaný.¹²³

Závist je popřením devátého přikázání („Nebudeš toužit po majetku svého bližního“), je to odsouzení se k tomu, že budeme nešťastnými.¹²⁴

Závist je hřích přímo proti Duchu svatému. Je to ohavný hřích, nejhorší ze všech, neboť závist se staví proti veškeré ctnosti a proti vší dobrotě. Závistiví lidé pomlouvají, šíří klepy, obviňují a jsou zlomyslní.¹²⁵

Závist je sobectvím, je neschopnost přát dobro druhým, je neschopnost milovat. Závistivý člověk chce vše pro svůj vlastní prospěch a nezná nezištnost. Závist je duševní zvyk chtít stále víc a nikdy se s ničím nespokojit. Také uvnitř církve se kvůli závisti a žárlivosti utíká k herezím a schizmatům, zatímco se kritizují kněží a závidí biskupům. Už svatý Pavel napsal: „Někteří z nich hlásají Krista se závistí a hádavostí“ (Fp 1,15). Naše společnost podněcuje a povzbuzuje mnoho závistí, neboť ji představuje jako „zdravou soutěživost“.¹²⁶

Závist je zášť, kterou chováme k dobru někoho druhého a zároveň neodolatelná touha jej o ně připravit. Jeho přirozeným důsledkem je radost z něčí ztráty. Závistivec se trápí cizím štěstím a zároveň se raduje z cizího neštěstí.¹²⁷

Závist se od všech ostatních hříchů liší. Její odlišnost spočívá v tom, že je jediným hříchem, který v sobě neobsahuje ani špetku potěšení. Je ze všech hříchů nejubožejší. Takřka u všech hříchů se dá zažít nějaké, byť chvilkové potěšení, ale u závisti tomu tak není.¹²⁸

¹²³ TOMLIN, G. *Sedm hlavních hříchů a jak je překonávat*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. str. 51.

¹²⁴ TESSORE, D. *Hlavní neřesti*. Praha: Paulínky, 2009. str. 49.

¹²⁵ PLANTINGA, C. *Breviář hřichu*. Bratislava: Porta libri, 2003. str. 184.

¹²⁶ TESSORE, D. *Hlavní neřesti*. Praha: Paulínky, 2009. str. 48.

¹²⁷ PLANTINGA, C. *Breviář hřichu*. Bratislava: Porta libri, 2003. str. 181.

¹²⁸ TOMLIN, G. *Sedm hlavních hříchů a jak je překonávat*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. str. 46.

Francis Bacon říká, že závist je toulavá vášeň, která se potuluje po ulicích a nezůstává doma u vlastní práce.¹²⁹

Závist je nelibost k dobru jiného a silná touha jej o ně připravit.¹³⁰

3.2 Charakteristika závisti

Závist znamená pociťovat trýznivou, mučivou bolest, která nás šíří zevnitř. Závist se nedokáže radovat z vlastního štěstí.¹³¹

„Pověz mi,“ otázala se vrba trní, „proč tak závidíš šaty lidem, kteří jdou kolem tebe? Jaký máš z toho užitek?“ „Naprostě žádný,“ odpovědělo trní. „Já si jenom nepřeji, aby lidé ty šaty nosili – já jim je chci jenom roztrhat.“ Jak často se závistivec podobá tomuto trní. Snaží se jenom ničit druhé, aniž jakkoli prospěje sám sobě. Závist je jedním z nejohavnějších hříchů naší zkažené tělesné přirozenosti a zároveň i jedním z hříchů nejrozšířenějších.

Horác řekl: „Sicilští lidé nevyneleli horšího mučení, nežli je závist.“ Jindy říká: „Závistivý muž hubne úspěchem jiného člověka.“

Samuel Johnson se vyjádřil o závisti takto: „Závist je jediná vášeň, která si nikdy nemůže pokojně poležet, neboť je stále podrážděná.“

Petronius prohlašuje: „Sup, který klove naše játra, drásá naše nejvnitřnější útroby a rve naše srdce i nervy, není ten pohádkový pták, o kterém zpívají básníci, nýbrž jsou to nemoci duše – závist a chlípná prostopášnost.“¹³²

Závist je jako bumerang: je to zbraň, která ublíží více útočníkovi nežli napadenému.¹³³

Podněty k závisti jsou všude. Je to základní rys každé reklamy. Mark Twain píše, že člověk udělá mnoho věcí, aby ho druzí měli rádi, ale udělá všechno proto, aby mu ostatní záviděli.¹³⁴

¹²⁹ GRAHAM, B. *Sedm smrtelných hříchů*. Praha: Bratrská jednota baptistů, 1969. str. 21.

¹³⁰ Srov. PLANTINGA, C. *Breviář hřichu*. Bratislava: Porta libri, 2003. str. 181.

¹³¹ Tamtéž. str. 47.

¹³² Srov. GRAHAM, B. *Sedm smrtelných hříchů*. Praha: Bratrská jednota baptistů, 1969. str. 21-23.

¹³³ Tamtéž. str. 21.

¹³⁴ TOMLIN, G. *Sedm hlavních hříchů a jak je překonávat*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. str. 49.

3.3 Závist ve Starém zákoně

Proč je závist tak velikým hříchem? Závist totiž byla jedním z oněch hříchů Lucifera, jež předcházely jeho změnu v satana. Záviděl Bohu jeho moc a slávu a rozhodl se, že svrhne Boha s trůnu a že sám sebe povýší na Boží místo. Proto Bůh nenávidí závist a žárlivost.

Závist je zhoubným příznakem toho, čemu se říká „prvotní (dědičný) hřích“, totiž hřích společný všem Adamovým potomkům.¹³⁵

V knize Genesis je příběh, který by si mohl směle činit nárok na vůbec nejstarší příběh na téma závist. Jedná se o příběh o Kainovi a Abelovi. Byli to dva bratři, o nichž se praví, že byli syny Adama a Evy. Oba byli zemědělci: starší Kain obdělával půdu, Abel byl pastýř. Předstoupili před Boha se svými obětními dary a Bůh přijímá oběť Ábelovu, Kainovu však odmítá. Kain pochopitelně vzplane hněvem a přes delší rozhovor s Bohem o celé záležitosti chová v srdci rostoucí zášť k úspěšnějšímu bratrovi. Kain záviděl Ábelovi, poněvadž Abel našel milost u Boha. Vyláká Ábela na své území, tam, kde je on, Kain, pánem, a zavraždí ho.¹³⁶

Tento příběh se v dějinách opakoval mnohokrát v různých podobách. Antonio Salieri, hudební skladatel, žijící v 18. až 19. století, měl složitý vztah ke svému mladšímu současníkovi Wolfgangu Amadeu Mozartovi. Ve filmu *Amadeus* Miloše Formana Salieri rekapituluje svůj život v blázinci, kde se ocitl, protože zeštílel závistí. Záviděl Mozartovi nadání, talent a schopnosti. Salieri mluví přímo k Bohu: „Od nynějška jsme nepřátelé, ty a já, poněvadž si vybíráš za svůj nástroj vychloubačného, chlápčného, obscénního, infantilního hejska a mně za to dáváš jen schopnost poznat vtělení.“ ... Podobně jakou Kaina je pravým Salieriho problémem Bůh, nikoli Mozart. Tady se nacházejí kořeny závisti.¹³⁷ Ve filmu *Amadeus* je to Salieri, který ví, že Mozart je sluncem oproti jeho svíčce a vodopádem oproti jeho praménku.¹³⁸

Šalamoun říká v knize Přísloví: „Ukrutná věc je hněv a prudká je prchlivost, ale kdo obstojí před závistí?“ (Př 27,4).

¹³⁵ GRAHAM, B. *Sedm smrtelných hříchů*. Praha: Bratrská jednota baptistů, 1969. str. 22.

¹³⁶ TOMLIN, G. *Sedm hlavních hříchů a jak je překonávat*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. str. 52.

¹³⁷ TOMLIN, G. *Sedm hlavních hříchů a jak je překonávat*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. str. 54.

¹³⁸ PLANTINGA, C. *Breviář hřichu*. Bratislava: Porta libri, 2003. str. 174.

Závist útočí na lidi bez jakékoli skutečné příčiny. Pro své útoky nepotřebuje žádného ospravedlnění. Ve většině případů nemá vůbec žádných důvodů pro svou existenci. Závist je jako plevel v květinové zahradě.

Synové Jákobovi záviděli svému bratru Josefovi a prodali jej do Egypta za otroka. Za svůj ohavný skutek zaplatili tím, že museli prožít dobu strašného hladu a nakonec je tvrdá skutečnost donutila uznat Josefovo prvenství. Závist zbídačila jejich vlastní život, ale Josefa nikdy nepostihlo zlo jimi zamýšlené.¹³⁹

Závidět znamená cítit takový vztek kvůli tomu dobrému co má druhý člověk, že jsme v pokušení je zničit. V 1. Samuelově Saul hází závistivým okem po Davidovi, zatímco v 2. Samuelově David po Batšebě, manželce poctivého Uriáše.¹⁴⁰

3.4 Závist v Novém zákoně

Závist je úzce spojena s domýšlivostí: závistivý je ten, který nesnese skutečnost, že druzí požívají větší cti, radosti a blahobytu než on.¹⁴¹ Apoštol Pavel v Prvním listě Galat'anům praví: „Nehledejme prázdnou slávu, nebuďme jeden k druhému vyzývaví, nezávidíme jeden druhému“ (Ga 5,26).

Jakub napsal ve své epištole „Nebo kde je závist a svárlivost, tam je rozvrat a všechno možné zlo“ (Jk 3,16).

Jedním z hříchů, které způsobily Kristovu smrt, byla žárlivost, závist. Evangelista Marek v 15,10 říká: „Ze závisti jej vydali přední kněží.“

Farizeové a saduceové byli žárliví na pozornost, kterou Kristus získával. Záviděli mu, že velké zástupy lidí se shromažďovaly, aby jej slyšely, a že jej považovaly za mocného proroka. Farizeové a saduceové nebyli spolu příliš dobří přátelé a v mnohých názorech a zásadách se rozcházeli. Poněvadž však jejich závist byla tak veliká, spojili všechny své síly a prostředky, aby překazili Ježíšovu činnost. Závist zcela ovládla jejich srdce. Závist se vyskytuje a projevuje v mnoha formách

¹³⁹ GRAHAM, B. *Sedm smrtelných hříchů*. Praha: Bratrská jednota baptistů, 1969. str. 21.

¹⁴⁰ PLANTINGA, C. *Breviář hřichu*. Bratislava: Porta libri, 2003. str. 175.

¹⁴¹ TESSORE, D. *Hlavní neřesti*. Praha: Paulínky, 2009. str. 48

a způsobech, ale Bůh ji nenávidí v každé podobě. Závist se zakazuje také proto, že ničí duchovní zdraví.¹⁴²

Bůh má v ošklivosti závist a nenávidí ji a nemůže ti žehnat, dokud se jí nezbavíš. Závist vysazuje člověka jako trosečníka na pustý ostrov sobectví. V chemii ducha žádný hřích není tak zhoubný jako závist, žádný hřích nemaří tak rychle obecenství člověka s Bohem jako závist. Závist odděluje také člověka od člověka. Člověk závistivý je odsouzen k životu v osamocení. Závist se stává nakonec malomocenstvím, které člověka izoluje od přátel i od obecenství s Bohem. Bible nám dává vážnou výstrahu, že jednoho dne staneme před soudem Božím a vydáme počet také ze všech tajných myšlenek řevnivosti a závisti, které jsme chovali ve svém srdci.¹⁴³

3.5 Důsledky závisti

Závistivce polapí a mučí, proměňuje jeho život na peklo zášti. Závistiví lidé se izolují. Závist ruší možnost opravdového přátelství.¹⁴⁴

Závist otravuje závistivce, iniciuje gangrénu jeho vlastní duše.¹⁴⁵

Závist může zničit kruh našich přátel, zruinovat náš obchod a způsobit zakrnělost našich duší. Jedna řecká pověst vypráví o muži, který závistí zahubil sám sebe. Jeho spoluobčané postavili pomník jednomu ze svých spoluměšťanů, který slavně zvítězil na olympijských hrách. Ale tento muž, soupeř slavného přeborníka, byl tak naplněn závistí, že se zapřísáhl pomník zničit. Každé noci vycházel ven do tmy a podkopával základy té sochy, aby se zřítila. Konečně se mu to podařilo. Socha se skutečně skácela, ale skácela se na něho. Ten člověk zemřel jako oběť své vlastní závisti.¹⁴⁶

Rozhořčený člověk se rozzlobí kvůli tomu, co je zlé, a závistivý člověk kvůli tomu, co je dobré.¹⁴⁷

¹⁴² GRAHAM, B. *Sedm smrtelných hříchů*. Praha: Bratrská jednota baptistů, 1969. str. 22.

¹⁴³ Tamtéž. str. 24.

¹⁴⁴ Srov. PLANTINGA, C. *Breviář hřichu*. Bratislava: Porta libri, 2003. str. 181

¹⁴⁵ Tamtéž. str. 183.

¹⁴⁶ GRAHAM, B. *Sedm smrtelných hříchů*. Praha: Bratrská jednota baptistů, 1969. str. 20.

¹⁴⁷ PLANTINGA, C. *Breviář hřichu*. Bratislava: Porta libri, 2003. str. 179.

V srpnu 1990 napadla armáda iráckého vůdce Saddáma Husajna sousední Kuvajt. V únoru 1991 se musel z Kuvajtu stáhnout. Než opustil území zapálil ropná pole, na kterých nemohl těžít a znečistil pláže, které musel zanechat. Závistivý vandal nedokáže nechat krásu, bohatství nebo celistvost na pokoji. Závistivý člověk je dítětem toho zlého, nemůže-li mít nebe, chce alespoň přichystat peklo jiným.¹⁴⁸

3.6 Prevence a léčba závisti

Jak se zbavím tohoto zlovolného hříchu, který mě olupuje o duši, o zdraví těla i ducha, o blaženost?

1. Vyznej, že ten hřích máš. Lékaři říkají, že správná diagnóza nemoci je už poloviční vyléčení. Přestaň odvíňovat své bližní ze svých neúspěchů! Udělej si inventuru ve své vlastní duši! Poznej své vlastní hříchy a usiluj kladnou činností zbavit se všech hříchů, které tě tísní a dusí.
2. Vyznej svůj hřích Bohu s opravdovou lítostí! V Prvním listě sv. Jana čteme: „Jestliže budeme vyznávat hříchy své, věrný je Bůh a spravedlivý, aby nám odpustil hříchy a očistil (osvobodil) nás od všeliké nepravosti“ (1 J 1,9). A Jakub zase praví: „Vyznejte se... z hříchů... abyste uzdraveni byli“ (Jk 5,16). Mnoho lidí započalo svou cestu k uzdravení tím, že Bohu otevřeně vyznali své hříchy. Vyznej hříchy své, lituj svých hříchů, čiň z nich pokání.
3. Otevři své srdce obrozující, živototvorné milosti Kristově. Závist nikdy nepřemůžeš vlastní silou.¹⁴⁹

Každý člověk má v srdci závist, ať už ve větší nebo menší míře. Dokonce i apoštol Pavel, který tak důrazně varoval křesťany před závistí, byl kdysi plný tohoto hříchu. Chodil a všude pronásledoval a hubil křesťany. Ale tváří v tvář křesťanovi, který se jmenoval Štěpán, při jehož kamenování byl úředně přítomen, uzřel Pavel světlo, které nikdy předtím neviděl. Totéž světlo poznal na cestě do Damašku. Jeho závist se změnila ve vroucí lásku a v bezmeznou radost. Pavel se stal novým člověkem, když se odvrátil od své závisti a začal sloužit Spasiteli.¹⁵⁰

¹⁴⁸ PLANTINGA, C. *Breviář hříchu*. Bratislava: Porta libri, 2003. str. 177.

¹⁴⁹ Tamtéž.

¹⁵⁰ GRAHAM, B. *Sedm smrtelných hříchů*. Praha: Bratrská jednota baptistů, 1969. str. 23.

Závist odumře, když zahynou ostatní vášně, kterými se živí, když už nelpíme na požitcích, na penězích, na materiálním pohodlí.¹⁵¹

Jak se závisti vyhýbat, nebo naopak, jak si zjednat vnitřní spokojenost? Jedno staré pořekadlo říká, že štěstí spočívá ne v tom, že dostaneme to, co chceme, nýbrž v tom, že chceme to, co dostáváme. Být skutečně spokojen s tím, co nám život přídělil – nikomu nezávidět a spokojit se s tím, jaký jsem – je nádherné a žádoucí.¹⁵²

Závist odumře, když zahynou ostatní vášně, kterými se živí, když už nelpíme na požitcích, na penězích, na materiálním pohodlí.¹⁵³

Apoštol Pavel říká v listě Filipánům: „Všecko mohu v tom (Kristu), který mi dává sílu“ (Fp 4,13). Znamená to, že může být šťastný a spokojený v každé situaci a za všech okolností. Proč? Protože má Boha.¹⁵⁴

Prvním krokem, jak se vypořádat se závistí je obrátit se k Bohu.¹⁵⁵

Jedním ze způsobů, jak zvítězit nad závistí je naučit se vidět lidi tak, jak Job viděl sebe: Jako v podstatě ubohého, nahého, zranitelného, prázdného, nicméně obdarovaného dary, na které nemám právo, ani jsem si je nezasloužil. A tak říká Pavel, že máme-li Boha, máme všechno bez ohledu na to, co všechno máme či nemáme.¹⁵⁶

Klíč k překonání závisti je dát na první místo Boha. Znamená to pochopit, že jsme milováni a že se nám odpouští. Jsou lidé zlí, závistiví, stále nespokojení, věčně kritizují, sami však obyčejně nevytvoří nic. Jsou to zpravidla závistiví sobci. Sobectví vede k porušování mravního zákona, vede k nestřídmosti v jídle, pití, kouření atd., bez ohledu na své vlastní zdraví. Provede-li nemocný ve své duši obrat k dobru, nastane většinou zlepšení i jeho zdravotního stavu. Volte lásku raději než závist.¹⁵⁷

Jan Pavel II., při jedné ze svých návštěv Polska, řekl: „Nikdy nezapomínejme na to, drazí, bratři a sestry, že peníze, bohatství a nejrůznější vymoženosti tohoto světa pomíjejí, a proto se nemohou stát naším konečným cílem. Lidská osobnost je důležitější než věci, duše je důležitější než tělo, a proto není nikdy a pro nikoho přípustné, aby získával hmotné statky za cenu přestoupení mravního zákona nebo za

¹⁵¹ TESSORE, D. *Hlavní neřesti*. Praha: Paulínky, 2009. str. 49.

¹⁵² TOMLIN, G. *Sedm hlavních hříchů a jak je překonávat*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. str. 51.

¹⁵³ TESSORE, D. *Hlavní neřesti*. Praha: Paulínky, 2009. str. 49.

¹⁵⁴ TOMLIN, G. *Sedm hlavních hříchů a jak je překonávat*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. str. 63.

¹⁵⁵ Tamtéž. str. 56.

¹⁵⁶ Tamtéž. str. 61.

¹⁵⁷ Tamtéž. str. 64.

cenu porušení práv druhého člověka. Proto bych vám všem ze srdce přál, aby se nikdo z vás nikdy nepokoušel obohatit na úkor svého bližního. Dále vám přeji milí rodáci, abyste při svém úsilí zvýšit vlastní životní úroveň neztratili obyčejný lidský cit pro cizí nouzi. Dávejme si dobrý pozor na to, abychom se nestali společností, v níž každý každému něco závidí.¹⁵⁸

¹⁵⁸ *Hledání naděje, Na minutu s Janem Pavlem II.* Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006. str. 84.

4 HNĚV

4.1 Definice hněvu

Hněv je otcem vraždy. Kain se nejprve rozhněval a potom zabil Ábela. Hněv spouští kohoutek lupičovy pistole.¹⁵⁹

Stoikové tvrdili, že hněv je vždy špatný, zato stoupenci Aristotelovi se domnívali, že některý hněv může být dobrý.¹⁶⁰

Seneca popisuje hněv jako „kyselinu, která může víc uškodit nádobě, v níž je uchována, než tomu, na co se nalije“.¹⁶¹ Někdo jiný zase řekl, že hněv je jako žhavý uhlík v ruce. Čím déle ho držíme, tím hlouběji a silněji nás pálí.¹⁶²

Hněv je jako divoké zvíře, které nosím v nitru a které při každé příležitosti vychází z doupěte mého srdce, aby mě pokousalo a nechalo zakrváceného.¹⁶³

Hněv je vždy projevem pýchy. Nic totiž nezapálí zlost tolik, jako když se cítíme pokořeni a zesměšněni.¹⁶⁴

Tomáš Akvinský říká: „Hněv, je-li poslušen úsudku rozumu, vskutku do jisté míry zneklidňuje rozum, ale podporuje připravenost provádět úradky rozumu“.¹⁶⁵

Oprávněný hněv je, když vidíme kolem sebe hřích, porušenost a zkaženost, když vidíme oplzlou literaturu, úplatkářství, korupci všelijakou bezzákonnost. Když vidíme, jak se mezi námi procházejí lotři, kteří se těžce prohřešili proti lidskosti.¹⁶⁶

¹⁵⁹ GRAHAM, B. *Sedm smrtelných hříchů*. Praha: Bratrská jednota baptistů, 1969. str. 16.

¹⁶⁰ TOMLIN, G. *Sedm hlavních hříchů a jak je překonávat*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. str. 74.

¹⁶¹ Tamtéž. str. 69.

¹⁶² GRAHAM, B. *Sedm smrtelných hříchů*. Praha: Bratrská jednota baptistů, 1969. str. 15.

¹⁶³ TESSORE, D. *Hlavní neřesti*. Praha: Paulínky, 2009. str. 41.

¹⁶⁴ Tamtéž. str. 40.

¹⁶⁵ Tamtéž. str. 75.

¹⁶⁶ GRAHAM, B. *Sedm smrtelných hříchů*. Praha: Bratrská jednota baptistů, 1969. str. 18-19.

4.2 Charakteristika hněvu

Hněv zabíjí, útočí, napadá a přitom své oběti ničí tělesně i duševně. ... Protože hněv vnesl do světa tolik neštěstí a zmatku, Bůh jej má v ošklivosti.¹⁶⁷

Hněv, který můžeme také nazývat zlost nebo závist, je neklidem srdce. Projevuje se pocitem stísněnosti na prsou, silným bušením srdce, pocitem napětí nervů a svalů v celém těle, krví zarudlou tváří, neklidným dýcháním, svrašťelým čelem.¹⁶⁸

Hněv nejenže zjevuje zvířecí povahu člověka, je však také překážkou křesťanského svědectví. Petr, rozhněvaný na žoldnéře, vytrhl meč a ut'al ucho jednomu služebníkovi nejvyššího kněze. Ale Ježíš jej pokáral za jeho výbuch hněvu. ... Když vzplaneš hněvem, ztrácíš svou důstojnost, svou výmluvnost, své přátele, svou šťastnou příležitost, své svědectví o Kristu.¹⁶⁹

Hněv podle sv. Tomáše Akvinského hýbe duší, aby škodil bližnímu. Projevuje se změnou barvy tváře, křikem, nadávkami, urážkami a násilnými skutky.¹⁷⁰

4.3 Hněv ve Staré zákoně

Svatý hněv. Tak jedná Mojžíš vůči malověrným Hebrejcům (srov. Ex 16,20), oddávajícím se u paty Chorébu modloslužbě (srov. Ex 32,19-22). Eliáš ve svatém hněvu pobíjí falešné proroky (srov. 1 Král 18,40).

Zavrženíhodný hněv. Bůh odsuzuje lidské vzplanutí proti jinému člověku, ať už je jeho hybnou silou žárlivost jako u Kaina (Gn 4,5), zloba jako u Esaua (Gn 27,44) nebo pomstychtivost jako u Simona a Leviho. Takový hněv směřuje k vraždě. Hněv plodí nespravedlnost (Př 14,17).

V Bohu spolu bojují dva „city“ – hněv a milosrdenství (Iz 54,8; Ž 30,6) a v obou se projevuje totéž vášnivé zaujetí Boží pro člověka. Hněv Boží zasahuje tam, kde je hřích. Boží hněv spočívá na světě pro jeho hříchy a vzbuzuje v člověku strach a odhodlání vyznat hříchy a prosit o milost (Mi 7,9; Ž 90,7). Hněvající Bůh se nechová

¹⁶⁷ GRAHAM, B. *Sedm smrtelných hříchů*. Praha: Bratrská jednota baptistů, 1969. str. 15.

¹⁶⁸ TESSORE, D. *Hlavní neřesti*. Praha: Paulínky, 2009. str. 39.

¹⁶⁹ GRAHAM, B. *Sedm smrtelných hříchů*. Praha: Bratrská jednota baptistů, 1969. str. 16.

¹⁷⁰ TONDRA, F. *Morálna teológia I*. Kňazský seminár biskupa Jána Vojtaššáka: Spišské Podhradie - Spišská Kapitula, 2003. str. 254.

jako člověk, jeho hněv je hněvem ovládaným. Bůh je shovívavý ve svém hněvu (Ex 34,6) a jeho milosrdenství čeká jen na vhodnou příležitost projevit se (Jr 3,12). „Nedám průchod svému planoucímu hněvu, nezničím Efraima, protože jsem Bůh a ne člověk“, píše Ezdráš (11,9), autor hrozivých obrazů Božího hněvu.

Boží trest nepřichází jako výbuch netrpělivosti, ale jako výchovné opatření v rámci plánu, jehož cílem je slitovnost. Proto se Mojžíš přimlouvá (Ex 32,11; Nu 11,1) za jednotlivé viníky. Následky hněvu jsou tím zmírněny nebo zcela zrušeny (Nu 11; 2 S 24).¹⁷¹

V Žalmu čteme: „Pusť mimo sebe hněv a zanech prchlivosti, nevzpouzej se tak, abys zle činiti chtěl“ (Ž 37,8).

4.4 Hněv v Novém zákoně

Ježíš spojuje hněv přímo s jeho nejzazším důsledkem, totiž s vraždou (srov. Mat 5,22) a apoštol Pavel jej prohlašuje za neslučitelný s láskou (srov. 1 K 13,5).

Ježíšův hněv - hněv člověka, který je zároveň Synem Božím, je závažnější než zkušenost proroků, drcených nárazem hříchů lidu na svatost Boha. Ježíš se hněvivě staví proti každému, kdo je proti Bohu.¹⁷²

Hněv je jeden z hříchů, který člověka nejvíce ničí. Hněv zabíjí, útočí, napadá a přítom své oběti ničí tělesně i duševně. ... Protože hněv vnesl do světa tolik neštěstí a zmatku, Bůh jej má v ošklivosti. Pán Ježíš odsoudil hněv velmi výraznými slovy a postavil jej do jedné řady s ohavným hříchem vraždy. Praví u Matouše 5,22: „Ale já pravím vám, že každý, kdož se hněvá na bratra svého bez příčiny, musí trpět soud ...A kdož by řekl: Blázne, musí pekelný oheň trpěti.“ „A tak bratři moji milí, budiž každý člověk rychlý k slyšení, ale zpozdilý k mluvení, zpozdilý k hněvu“ (J 1,19).

Sv. Jakub hovoří o nebezpečí hněvu: „Věřte bratři moji milovaní, každý člověk má být rychlý, když je třeba naslouchat, ale pomalý v řečnění a hněvu, protože člověk rozhněvaný nekoná co je spravedlivé před Bohem (srov. Jk 1,19-20).

¹⁷¹ LEÓN - DUFOU, X. *Slovník biblické teologie*. Praha: Academia, 2003. str. 116-118.

¹⁷² Tamtéž.

Člověk je hříšník od prvopočátku. Hněv Boží na něm spočívá právem – je přímo „nádobou hněvu“ pohybující se na pokraji zkázy (Ř 9,22; Ef 2,3).¹⁷³

Apoštol Petr píše o Ježíši, že když mu spílali, on jim to spílání neodplácel, když trpěl, nevyhrožoval, ale ponechal vše tomu, který soudí spravedlivě (1 Petr 2,23). Když se Ježíš setkal s tou nejděsivější nespravedlností v dějinách světa, pouze mlčel. Jeho mlčení však neznamenalou souhlas či beznaděj. Byl to výmluvný způsob, jak vyjádřit svou důvěru v Boha, který má právo soudit, který má v popisu práce vypořádat se se zlem jednou provždy.¹⁷⁴

Máme v sobě mnoho zloby namířené proti ostatním lidem. Ježíš prožil svůj život zcela lidsky, zažil naši lidskost na vlastní kůži. To znamená, že znal i hněv. V evangeliu se dočteme, jak ve zlosti vyháněl prodavače z chrámu, nebo jak se rozzlobil na Heroda.¹⁷⁵

4.5 Důsledky hněvu

Měli bychom opravdu hněv nenávidět, opovrhovat jím a hledat Boží způsoby, jak jej přemáhat. Každý člověk ví, že vášnivý, prudký hněv je nespravedlivý a nekřesťanský.¹⁷⁶

Martin Luther dokonce jednou řekl: „Když jsem rozzlobený, dobře se mi píše, dobře se modlím a kážu, protože tehdy se ve mně všechno zrychlí, zbystří se mi rozum všechny každodenní mrzutosti a pokušení mě opustí“.¹⁷⁷

Když se rozzlobíme, srdce se nám prudce rozbuší a krevní tlak stoupá stejně, jako hladina našich hormonů a hladina adrenalinu.¹⁷⁸

Rozzlobený člověk je doutnající oheň zášti, schopný okamžitě se ohnat po někom, kdo mu zkříží cestu.¹⁷⁹

¹⁷³ LEÓN - DUFOU, X. *Slovník biblické teologie*. Praha: Academia, 2003. str. 119.

¹⁷⁴ TOMLIN, G. *Sedm hlavních hříchů a jak je překonávat*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. str. 79.

¹⁷⁵ VELLA, E. *Svatost je pro každého*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007. str. 53.

¹⁷⁶ GRAHAM, B. *Sedm smrtelných hříchů*. Praha: Bratrská jednota baptistů, 1969. str. 16.

¹⁷⁷ TOMLIN, G. *Sedm hlavních hříchů a jak je překonávat*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. str. 66.

¹⁷⁸ Tamtéž. str. 68.

¹⁷⁹ Tamtéž. str. 67.

4.6 Prevence a léčba

Jednoduchá duchovní metoda pomáhající předcházet zlobnému hněvu je mlčení.¹⁸⁰

Slova tichý, mírný, pokorný, znamenají ve skutečnosti, že jsi řízen a ovládán Duchem Božím.¹⁸¹

Nedovolit hněvu zapustit kořeny je jedna z nejcharakterističtějších součástí křesťanského doporučení, jak se s ním vypořádat. ...Apoštol Pavel ve svém Listě Efezanům píše: „Ani když se rozhněváte, nenechte se strhnout ke hříchu. Slunce ať nezapadá nad vaším hněvem. Nedopust'te, aby vás ovlivnil ďábel (Ef 4,26-27).¹⁸²

Seneca píše, že nejlepším lékem proti hněvu je prodlení.¹⁸³

Klíčem k ovládnutí hněvu je návrat k Bohu, nikoli odvracení od něho.

Psychologická charakteristika dlouhověkových:

- nepodléhají hněvu, nejsou náchylní k obavám
- těší se ze života, jsou optimisté
- vidí krásu tam, kde ostatní vidí jen ošklivost
- jsou většinou všichni věřící
- jsou umírněni v jídle a časně vstávají
- žijí spokojeně ze dne na den, jsou přízřůsobiví
- mají smysl pro humor a nezabývají se myšlenkami na smrt.
- nacházejí radost v maličkostech.¹⁸⁴

Jak zvládnout svůj hněv radí apoštol Pavel: „Jak je to jen možné – pokud záleží na vás – žijte v pokoji se všemi lidmi. Nejednávejte si svoje právo sami moji drazí, ale nechte Boha, aby on spravedlivě potrestal. Stojí totiž v Písmu: „Mně patří pomsta, já odplatím“, praví Pán. „Když tvůj nepřítel má hlad, dej mu najíst, když má žízeň, dej mu napít. Budeš-li to tak dělat, nahrneš mu na hlavu žhavé uhlí“ (Ř 12,18-20).

¹⁸⁰ TOMLIN, G. *Sedm hlavních hříchů a jak je překonávat*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. str. 78.

¹⁸¹ GRAHAM, B. *Sedm smrtelných hříchů*. Praha: Bratrská jednota baptistů, 1969. str. 18.

¹⁸² TOMLIN, G. *Sedm hlavních hříchů a jak je překonávat*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. str. 76.

¹⁸³ PŘÍKASKÝ, J. V. *Učebnice základů etiky*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2000. str. 103.

¹⁸⁴ TOMLIN, G. *Sedm hlavních hříchů a jak je překonávat*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. str. 70.

Budeme-li se snažit ovládat hněv, tak naše povahy se stanou nástrojem Božího požehnání. Jazyk, který mluvil rouhavá slova zpupnosti a pýchy, stane se nástrojem k Boží oslavě. Ruce, které ubližovaly, budou zmírňovat lidské utrpení. Nohy, které běžely po cestách násilí a krveprolití, budou kráčet po cestě lásky a služby.¹⁸⁵

Dokonalým lékem proti této nemoci bude, že budeme především věřit, že nám není dovoleno hněvat se žádným způsobem – z příčin nespravedlivých ani spravedlivých. Dbát přísně na to, abychom ani slovy, ani činy neodpovídali tomu, kdo nás uráží nebo tupí. Začátek cesty, která vede k vítězství nad hněvem je ticho rtů, i když je srdce neklidné. Toto pravidlo slouží tomu, že se nepřilévá olej do ohně hněvu a že se člověk vyvaruje nakažení zlem.¹⁸⁶

Je třeba se vyvarovat všeho, co přispívá k živení hněvu a agresivity: bouřlivé a neklidné hudby, násilných a útočných filmů a scén, společnosti prchlivých a popudlivých lidí. Někdy si člověk myslí, že porazil hněv, ale hněv se pouze přestrojil. Dotyčný neodpovídá zle, nerozčiluje se, ale v srdci chová nevrlost a opovržení.¹⁸⁷

Pavel doporučuje, abychom se pokud možno vyhýbali hněvu. Budu-li se snažit řešit problémy hněvem, natropí to patrně víc škody než užitku, jelikož to velmi pravděpodobně povede k tomu, že ten druhý se zase naštve na mně a bude chtít mi to vrátit ve stále vzrůstající spirále zloby.¹⁸⁸

Je zřejmé, že je zapotřebí neřest hněvu nejen odstranit z našeho jednání, ale také vykořenit z nitra duše. Jan Klimakos vyjmenovává tři účinné léky:

1. Vyhledávání ponížení: je jako blahodárny lék, když se cvičíme ve snášení urážek a ponižování, které přicházejí od druhých.
2. Sakrální hudba: někdy je tím nejlepším způsobem, jak rozehnat kouř hněvu.
3. Soucit: Rozjímáním nad evangelními texty.¹⁸⁹

Mark Twain doporučoval: „Když jsi naštvaný, počítej do čtyř, když jsi hodně naštvaný, tak si zanadávej“.¹⁹⁰

¹⁸⁵ GRAHAM, B. *Sedm smrtelných hříchů*. Praha: Bratrská jednota baptistů, 1969. str. 18.

¹⁸⁶ TESSORE, D. *Hlavní neřesti*. Praha: Paulínky, 2009. str. 43.

¹⁸⁷ Tamtéž. str. 45.

¹⁸⁸ TOMLIN, G. *Sedm hlavních hříchů a jak je překonávat*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. str. 72.

¹⁸⁹ TESSORE, D. *Hlavní neřesti*. Praha: Paulínky, 2009. str. 43 - 44.

¹⁹⁰ TOMLIN, G. *Sedm hlavních hříchů a jak je překonávat*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. str. 73.

Ježíš nás osvobozuje od nadcházejícího hněvu (Mt 3,7). Bůh určil nikoliv abychom propadli hněvu, nýbrž abychom získali spásu (1 Te5,9). Ježíš opravdu snímá hřích světa (J 1,29), stal se „hříchem!“, abychom se my mohli stát spravedlností Boží, skrze něj (2 K 5,21), umíral na kříži jako prokletí pro nás a tak nám zjednal požehnání (Ga 3,13). Každý kdo v něj uvěří, je od hněvu vysvobozen. Církev je i nadále místem boje se satanem přesto, že je od hněvu osvobozena.¹⁹¹

Pokud ses střetl s někým, kdo tě rozzlobil, neboj se a udělej to tak, jak to on nejméně očekává. Buď na něj hodný. Kup mu dárek. Dej mu květiny. Postup o krok dál, udělej pro něho něco dobrého.¹⁹²

¹⁹¹ LEÓN - DUFOU, X. *Slovník biblické teologie*. Praha: Academia, 2003. str. 119.

¹⁹² TOMLIN, G. *Sedm hlavních hříchů a jak je překonávat*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. str. 73.

5 SMILSTVO

5.1 Definice smilstva

Smilstvo je jedním z nejvzpornějších hříchů, poněvadž převrací a znehodnocuje jeden z nejdražších Božích darů člověku – lidskou lásku – a vleče jej blátem dolů, na úroveň zvířete. Avšak přes všechnu svou zřejmou škodlivost a ohavnost je to jedna z nejúspěšnějších léček satanových... Uchází se o naši pozornost na stránkách časopisů, na obrazovkách televizorů. Smilstvo je nejširší „úvěr“ jaký ďábel poskytl všemu lidstvu. Velkoobchod sexu ochotně nabízí chvilkovou rozkoš za nejuvýhodnějších podmínek, ale potom lidé musejí platit bolestnými následky.¹⁹³

Smilstvo je něco jako ekzém. Čím více se škrábeme, tím více to svědčí.¹⁹⁴

Smilstvo je vytrvalou vášní, protože slibuje obzvlášť intenzivní potěšení. Přesto je pomíjivé.¹⁹⁵

Pohlavní pud je mocná síla, která nás dokáže přimět k nejrůznějším věcem proti našemu nejlepšímu vědomí a svědomí.¹⁹⁶

Hřích nečistoty je jednou z nejostřejších pekelných zbraní na zkázu duší a satan ji velmi účinně užívá od počátku stvoření až do dnešního dne. Nikdy neztrácí svou svůdnou lstivost na počátku a svou zhoubnost a ničivost na konci. Jenom se zeptej nevléčitelně nemocných lidí v našich nemocnicích a sanatoriích, kteří tělesným utrpením platí za přestoupení šestého přikázání (Nesemilníš), zdali jim ten hřích přinesl štěstí a blaženost.¹⁹⁷

Ke smilstvu dochází, když se sexuální přitažlivost stává ve vztahu dvou lidí dominantním a vše přebíjejícím činitelem. Tomáš Akvinský přirovnává smilstvo ke lvu, který když zahlédne jelena, nemyslí na nic jiného než na hody, jež si vychutná.¹⁹⁸

¹⁹³ GRAHAM, B. *Sedm smrtelných hříchů*. Praha: Bratrská jednota baptistů, 1969. str. 26.

¹⁹⁴ TOMLIN, G. *Sedm hlavních hříchů a jak je překonávat*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. str. 102.

¹⁹⁵ TESSORE, D. *Hlavní neřesti*. Praha: Paulínky, 2009. str. 22.

¹⁹⁶ TOMLIN, G. *Sedm hlavních hříchů a jak je překonávat*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. str. 102.

¹⁹⁷ GRAHAM, B. *Sedm smrtelných hříchů*. Praha: Bratrská jednota baptistů, 1969. str. 27.

¹⁹⁸ TOMLIN, G. *Sedm hlavních hříchů a jak je překonávat*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. str. 96.

Jeden lékař nazval svou přednášku o nemanželském sexu „Lež v posteli“.¹⁹⁹

Sama Panna Maria zjevivší se ve Fatimě pravila: „Hřích, který nejvíce lidí vrhá ve věčnou záhubu je hřích smilstva.“²⁰⁰

Smilstvo je nezřízená touha po sexuálních zážitcích. Přidružené hříchy smilstva jsou: duchovní otupělost, unáhlenost v plnění povinností, nerozvážnost v tvoření úsudků, nestálost a slabost vůle, přílišná sebeláska a nenávisť vůči Bohu a lidem, přecitlivělost vůči světu, strach před Božím soudem a slabost k polepšení.²⁰¹

Smilstvo není totéž co pohlavní touha. Pohlavní touha je dobrá a zdravá věc, kterou nám dává Bůh a která by se měla oslavovat. Věnuje se jí ostatně celá jedna kniha Bible – Píseň písní, jedna z nejsmyslnějších a nejerotičtějších milostných básní světové literatury.²⁰²

Neexistují případy, v nichž by bylo smilstvo neškodné.²⁰³

5.2 Charakteristika smilstva

Mnoho lidí pokládá tradiční křesťanskou nauku, že sex by měl být vyhrazen jen pro manželství, za přinejmenším podivnou (antikoncepce všechno změnila).²⁰⁴

Smilstvo znamená být otroky pohlavního pudu. Jak v nás působí vášně smilstva? Bušení srdce, bouřlivé vzrušení, zrychlený dech, návaly krve do prsou a hlavy a všechny ostatní a fyzické jevy, které se spouštějí následkem už mírně erotického podnětu.²⁰⁵

Při správně pojímaném sexu se především snažíme dávat a potom také náležitě přijímáme. U smilstva je hlavní pohnutkou dostávat.²⁰⁶

¹⁹⁹ TOMLIN, G. *Sedm hlavních hříchů a jak je překonávat*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. str. 105.

²⁰⁰ MOUŘÍNOVSKÝ, J. V. M. M. *Rozhovor se satanem*. Tišnov: Nákladem vlastním, 1931. str. 25.

²⁰¹ , F. *Morálna teológia I*. Kňazský seminár biskupa Jána Vojtaššáka: Spišské Podhradie - Spišská Kapitula, 2003. str. 253.

²⁰² TOMLIN, G. *Sedm hlavních hříchů a jak je překonávat*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. str. 95.

²⁰³ TESSORE, D. *Hlavní neřesti*. Praha: Paulínky, 2009. str. 24.

²⁰⁴ TOMLIN, G. *Sedm hlavních hříchů a jak je překonávat*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. str. 99.

²⁰⁵ TESSORE, D. *Hlavní neřesti*. Praha: Paulínky, 2009. str. 21.

²⁰⁶ TOMLIN, G. *Sedm hlavních hříchů a jak je překonávat*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. str. 97.

Cizoložství se dopouští každý, kdo po rozvodu vstupuje znovu do manželství a ve svém srdci se cizoložství dopouští každý kdo i jen touží spojit se s jiným než svým manželským partnerem.

5.3 Smilstvo ve Starém zákoně

Už Desatero a po něm proroci nekompromisně odsuzují cizoložství. Zákaz cizoložství (Ex 20,14; Dt 5,18; Jr 7,9; Mal 3,5) je v zákoně motivován omezeně: žena náleží svému muži nebo svému snoubenci a cizoložství je v rozporu s tímto vztahem. Žena je tu chápána spíše jako věc, která patří muži (Ex 20,17), než jako osoba, s níž muž vytváří ve věrnosti vzájemné lásky nedělitelnou jednotu (Gn 2,23).²⁰⁷

V Bibli nacházíme klasický příklad ničivého chtíče v příběhu o králi Davidovi. Příběh je obsažen ve 2. knize Samuelově v kapitolách 11 a 12. „Jednou k večeru vstal David z lože a procházel se po střeše královského domu. Tu spatřil ze střechy ženu, která se právě omývala. Byla to žena velmi půvabného vzhledu. David si dal zjistit, kdo je ta žena. Ptal se: ‚Není to Bat-šeba, dcera Elijamova, manželka Chetejce Uriáše?‘ David pak pro ni poslal posli. Ona k němu přišla a on s ní spal; očistila se totiž od své nečistoty. Potom se vrátila do svého domu. Ta žena však otěhotněla a poslala Davidovi zprávu: ‚Jsem těhotná.‘“ (2 S 11,2-5).

V knize Genesis se píše: „ ‚Pojď, dáme otci napít vína a budeme s ním ležet. Tak dáme život potomstvu ze svého otce.‘ Daly mu tedy té noci pít víno. Pak vešla prvorozená a ležela s otcem. On však nic nevěděl, ani když ulehla, ani když vstala. Příštího dne řekla prvorozená té mladší: ‚Hle, na dnešek jsem ležela s otcem já, dáme mu pít víno i této noci a vejdeš ty a budeš s ním ležet.‘ Tak obě Lotovy dcery otěhotněly se svým otcem“ (Gn 19,32-35).

²⁰⁷ LEÓN - DUFOU, X. *Slovník biblické teologie*. Praha: Academia, 2003. str. 58.

5.4 Smilstvo v Novém zákoně

Ježíš ve svém milosrdenství zachraňuje cizoložnou ženu – přičemž odsuzuje její hřích (J 8,1-11). Když s ní pak totiž zůstal sám zeptal se jí: „Žádný tě neodsoudil?“ Žena odpověděla: „Žádný pane“. I řekl jí Ježíš: „Ani já tě neodsuzuji. Jdi a nehřeš více!“ (J 8,3 – 11). Tato žena, žijící v nečistotě je symbolem všech těch, které svírají okovy nečistoty. Ano, hřešila, ale „všichni zajisté zhřešili a nedostává se jim slávy Boží“ (Ř 3,23). V Janově evangeliu čteme: „Bůh neposlal Syna svého na svět, aby odsoudil svět, ale aby spasen byl svět skrze něho“ (Jan 3,17). Když Kristus zemřel na kříži, zemřel tam za hřích nečistoty, právě tak jako za všechny ostatní hříchy.²⁰⁸

Ježíš, když mluví o nedostatku víry nebo o těch, kdo se stydí za něj a za jeho evangelium (Mt 12,39 16,4 Mk 8,38), mluví jako o cizoložném pokolení. Svatý Jakub prohlašuje, že je cizoložstvím každý kompromis mezi láskou k Bohu a láskou ke světu (Jk 4,4). Všechny tyto zákazy dodávají vyniknout v pravém světle dokonalé věrnosti jakožto plodu i požadavku opravdové lásky.²⁰⁹

Nečistota usmrcuje duši. Pavel píše v listě Galat'ánům: „Zjevné jsou pak skutkové těla, jež jsou cizoložstvo, smilstvo, nečistota, chlípnost“ (Ga 5,19). Bible říká, že nečistota je výsledkem oklamání hříchu, hřích zde člověka podvádí krásou a líbezností a nakonec přináší bolest, hrůzu, smrt. Bible učí, že není kdo by činil dobře, není ani jednoho (srov. Ž 14,3) a že veškeré lidstvo je zachváčeno chorobou hříchu. Bible také učí, že žádný z těch, kteří se proviňují hříchem nečistoty, nebude dědicem království Božího. Ježíš vyložil šesté přikázání Desatera, které praví: „Nezcižložíš“.²¹⁰

Sv. Pavel píše o smilstvu: „Varujte se smilstva! Každý hřích, kterého by se člověk dopustil, je mimo těla, kdo však smilní, hřeší proti vlastnímu tělu“ (1 K 6,18).

Nečistota člověka zotročuje, vládne jím. Jak to říká Ježíš: „Každý, kdo činí hřích, služebník je hříchu“ (J 8,34). Vědí dobře, že to, co dělají je zlé, jsou však naprosto bezmocní proti hříchu a nemohou se své nečistotě vzepřít. Kdysi oni měli hřích, nyní však hřích má je. Dříve oni vládli hříchu, nyní hřích vládne jim. Je vůbec nějaká naděje pro takové, kteří jsou drženi ocelovým spárem nečistoty? Ano je! Marie

²⁰⁸ GRAHAM, B. *Sedm smrtelných hříchů*. Praha: Bratrská jednota baptistů, 1969. str. 31.

²⁰⁹ LEÓN - DUFOU, X. *Slovník biblické teologie*. Praha: Academia, 2003. str. 58.

²¹⁰ GRAHAM, B. *Sedm smrtelných hříchů*. Praha: Bratrská jednota baptistů, 1969. str. 28.

Magdalena, žena u studnice Jákobovy, žena dopadená při skutku cizoložství – ty všechny mohou společně zpívat:

Znám pramen prašticí z Kristových ran,

Všechn hřích smývá krev.

Na milost přijal mě Spasitel Pán,

Jemu zní vděčný můj zpěv.²¹¹

Ježíš ve svém Horském kázání říká: „Slyšeli jste, že bylo řečeno: Nezcizoložíš. Ale já vám říkám: Každý, kdo se dívá na ženu se žádostivostí, už s ní zcizoložil ve svém srdci. Svádí-li tě pravé oko, vyloupni ho a odhoď od sebe, neboť je pro tebe lépe, aby jeden z tvých údů přišel nazmar, než aby tvoje celé tělo bylo vrženo do pekla. A svádí-li tě tvoje pravá ruka, usekni ji a odhoď od sebe, neboť je pro tebe lépe, aby jeden z tvých údů přišel nazmar než aby celé tvoje tělo přišlo do pekla“ (Mt 5,27-29).

5.5 Důsledky smilstva

Hřích nečistoty se nezdá ve svých počátcích ohavný a smrtelně jedovatý. Přibližuje se k nám v podobě krásy a kouzelného půvabu. Není v něm nic odpuzujícího. Toto vzezření už oklamalo i nejsilnější muže. „Ostatně, vždyť je to vlastně přirozený pud“ řekne racionalista. Bible v knize Přísloví říká toto: „Kdo s ženou cizoloží, nemá rozum, k vlastní zkáze to činí. Sklidí jen rány a hanbu a jeho potupa nebude smazána“ (Př 6,32-33). Bůh tento hřích nečistoty nenávidí. Nečistota způsobila úpadek celých národů. Od nepaměti ruinuje svatost rodinného života, čistotu manželského soužití. Je překážkou zdraví a souladného vývoje osobnosti a způsobuje duševní ochablost a impotenci ducha tisíců lidí. Naplňuje naše soudní síně rozvodovými procesy, tisíce nevinných dětí zbavuje domova a mnohému mladému člověku odnímá naději jasného útěku a vrhá jej v zoufalství.²¹²

Smilstvo a chtíč pokřivují vztahy, ničí krásu a nevinnost. Smilstvo je sobecké a je krutou parodií na lásku. Smilstvo bere, láska dává.²¹³

²¹¹ Tamtéž. str. 29 - 30.

²¹² GRAHAM, B. *Sedm smrtelných hříchů*. Praha: Bratrská jednota baptistů, 1969. str. 26.

²¹³ TOMLIN, G. *Sedm hlavních hříchů a jak je překonávat*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. str. 110.

Jsme náchylní k různým formám hříchu. Pro některé lidi se jejich vztah ke smilstvu podobá spíš vztahu drogově závislého člověka k heroinu.²¹⁴

Ve filmu „Neslušný návrh“ vystupuje dvojice mladých lidí, kteří jsou do sebe velmi zamilováni, ale zároveň mají velké dluhy. Jeden milionář nabídne dívce, aby s ním za milion dolarů strávila noc. Když to tak dvojice probírá, nakonec se rozhodne nabídku přijmout a dívka, ztvárněná Demi Mooreovou, to na závěr vyjádří takto: „Je to ostatně jen mé tělo. Není to má duše.“ Dívka tedy skutečně stráví noc s milionářem a vrátí se ke snoubenci. Ale ta noc zničila všechno. Zasela mezi mladé lidi nedůvěru, bolest, napětí a nakonec vede k rozpadu jejich vztahu. Ukázalo se, že není tak snadné od sebe oddělit tělo a duši, jak si dvojice namlouvala.²¹⁵

5.6 Prevence a léčba smilstva

Co se to jen stalo s přikázáním „Nesesmilníš“ v našem životě? Záleží manželům skutečně na tom, aby jejich děti přicházely na svět z čistých rodičů? Žije v nás ještě vůbec vědomí, že lidské tělo je povoláno ke zmrtvýchvstání a že se proto máme starat o zachování jeho důstojnosti. Dokážeme si ještě vůbec uvědomit, že lidská sexualita je důkazem přímo neslýchané důvěry Boha v člověka, muže a ženu, a snažíme si tuto jeho důvěru v nás nezklamat? Máme na paměti, že každý člověk je osobnost a že je nepřípustné ponižovat druhého na úroveň pouhého předmětu, na který lze hledět se žádostivostí nebo který lze prostě využít k vlastnímu potěšení?²¹⁶

Předpokládat, že jsme dostatečně svými pány a natolik bezúhonní, že se nemusíme obávat pohledu druhého pohlaví, je podle Otců pýcha, nebo naivní nezkušenost.²¹⁷

²¹⁴ TOMLIN, G. *Sedm hlavních hříchů a jak je překonávat*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. str. 110.

²¹⁵ TOMLIN, G. *Sedm hlavních hříchů a jak je překonávat*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. str. 100.

²¹⁶ *Hledání naděje: Na minutu s Janem Pavlem II.* Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006. str. 68.

²¹⁷ TESSORE, D. *Hlavní neřesti*. Praha: Paulínky, 2009. str. 26.

Lék: podstata askeze vůči smilstvu spočívá v běžném dodržování příkazů a zákazů křesťanské morálky: nemít styk před manželstvím, vyvarovat se všech sexuálních úchylek a výstředností, vyvarovat se pornografie.²¹⁸

Když vykořeníme z vlastního těla návyky, které degradují sex tím, že ho banalizují a omezují erotiku na předmět obchodu nebo zbraň citového vydírání, může křesťan znovu objevit zázrak sexuality, která plní svou přirozenou funkci v kontextu manželské lásky, rodiny a něžnosti. Zde nabývá své posvátnosti a úctyhodnosti.²¹⁹

Jak zvítězit nad smilstvem? Prvořadým místem, kde se dá smilstvo a chtíč léčit je vztah k Bohu. Právě tehdy, když se vracíme k Bohu a učíme se vidět druhé tak, jak je vidí Bůh, je možné začít zdolávat smilstvo v srdci. Jiným přístupem je myslet dopředu, předvídat. V Homérově Odysseji kouzelnice Kirké varuje poutníka Odyssea před svůdnými hlasy Sirén a před nebezpečím, že jejich sladký zpěv ho i se společníky vláká do osidel smrti. Odysseova zvědavá mysl je rozpolcena mezi touhou slyšet ten rajský zvuk a obavou, kam jej zavede. Poněvadž dobře zná svou slabost a touhu a chce se řídit radami Kirké, dá se přivázat k lodnímu stožáru, aby se, až uslyší vábivé hlasy Sirén, nemohl vydat za jejich zvukem a tak sám sebe zahubit. Navíc zalepí svým druhům uši voskem, takže ti neuslyší ani hlasy Sirén, ani jeho vlastní volání, aby ho odvázali a on se mohl vypravit za jejich hlasem. Tento příběh obsahuje jisté ponaučení. Víme-li, že budeme pokoušeni něčím, co nás přivede do potíží, a máme-li pochybnosti, zda dokážeme odolat, můžeme prozíravě myslet dopředu a zařídit vše tak, abychom se mohli ovládnout, až přijde čas.²²⁰

²¹⁸ TESSORE, D. *Hlavní neřesti*. Praha: Paulínky, 2009. str. 24.

²¹⁹ Tamtéž. str. 27.

²²⁰ TOMLIN, G. *Sedm hlavních hříchů a jak je překonávat*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. str. 108-109.

6 NESTŘÍDMOST

6.1 Definice nestřídmosti

V soupisech hlavních hříchů z počátku 14. století se nestřídmost obvykle uváděla jako první, jako úplně nejhorší ze všech. Papež Řehoř napsal: „Pokud nejprve nezkrátíme nepřítele, který v nás přebývá, totiž svou nenasytnou chuť a žravost, nebudeme schopni zahájit svůj duchovní zápas.“²²¹

Mnoho lidí si doslova kope hrob svým nožem a svou vidličkou. Proviňují se hříchem, který Bible nazývá obžerstvím. Obžerství je jedním ze sedmi smrtelných hříchů a církevní otcové je řadí hned vedle pýchy, závisti a nečistoty. Je to jeden z nejrozšířenějších hříchů.²²²

Nestřídmost je mlsnost, nenasytnost, potřeba mít stále něco v ústech. Nestřídmost je neřest, tedy vášeň.²²³

Nestřídmost byla představitelem všech „hříchů těla.“²²⁴

Nestřídmost je neúměrná posedlost jídlem, pitím. Znamená neúměrnou spotřebu jídla. Naše kultura nepovažuje nestřídmost za nějaký závažný hřích, máme pocit, že je docela dobré, když se občas rozmazlujeme.²²⁵

Mnozí lidé nepovažují obžerství za těžký hřích. Obžerství ovšem není jenom hříchem přejídání. Může to být rovněž hřích opilství. Obžerství je souhrn lidského sobectví. Ačkoli žijeme v období úspěchu a blahobytu, setkáváme se na všech stranách s otřesnou skutečností lakoty a sobectví.²²⁶

Obžerství je ohavný hřích, neboť poškozujeme tělo, které je chrám Ducha svatého. Každý hřích proti tělu je hříchem proti Bohu, protože Bůh nás stvořil a my jsme dílo jeho rukou.

²²¹ TOMLIN, G. *Sedm hlavních hříchů a jak je překonávat*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. str. 80.

²²² GRAHAM, B. *Sedm smrtelných hříchů*. Praha: Bratrská jednota baptistů, 1969. str. 32.

²²³ TESSORE, D. *Hlavní neřesti*. Praha: Paulínky, 2009. str. 13.

²²⁴ TOMLIN, G. *Sedm hlavních hříchů a jak je překonávat*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. str. 81.

²²⁵ Tamtéž. str. 83.

²²⁶ GRAHAM, B. *Sedm smrtelných hříchů*. Praha: Bratrská jednota baptistů, 1969. str. 35.

Římané před pádem Říma byli otroky velkých hříchů obžerství, opilství nečistoty. Kopali si hroby svými zuby, zabíjeli sami sebe nezákonným rozkošnictvím a balzamovali se alkoholem. Římané padli proto, že přecpávali svá těla a vyhladověli své duše.²²⁷

Tomáš Akvinský naznačuje, že hříšná není touha se najíst, nýbrž požitkářský vztah k vybraným pokrmům.²²⁸

Proč je vlastně nestřídmost hřích? Pro většinu z nás je zřejmé, že pýcha není příliš přitažlivá, smilstvo nás může dostat do potíží a závist není moc příjemný pocit. Jiné hříchy mohou zničit jiné lidi, ale nestřídmost přece škodí jenom mně, nikomu jinému.²²⁹

Obezita je jedním z největších problémů vyspělého světa. 52% obyvatel má nadváhu. Nestřídmost v rozvinutých zemích je pohoršením v porovnání s bídou a hladem třetího světa.²³⁰

Klíčovým faktorem je tu sebeovládání. Ten, kdo se přejídá, utrací vládu nad množstvím snědeného.²³¹

6.2 Charakteristika nestřídmosti

Nestřídmost nás činí závislými na chutích, na touze neustále jíst. Činí nás závislým.²³²

Nestřídmost byla představitelem všech „hříchů těla.“²³³

Jídlo je potěšení našich chuťových pohárků, ne však smyslem a podstatou života.... Neovládat chuť k jídlu znamená ohrožovat nejen své tělesné proporce, tvar těla a jeho fungování, nýbrž i srdce a duši. Nestřídmost totiž neničí jen tělo, škodí i duchu. Půst nás může těsněji spojit s hladovějícími.²³⁴

²²⁷ GRAHAM, B. *Sedm smrtelných hříchů*. Praha: Bratrská jednota baptistů, 1969. str. 36.

²²⁸ TOMLIN, G. *Sedm hlavních hříchů a jak je překonávat*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. str. 82.

²²⁹ Tamtéž. str. 80.

²³⁰ Tamtéž. str. 86.

²³¹ Tamtéž. str. 89.

²³² TESSORE, D. *Hlavní neřesti*. Praha: Paulínky, 2009. str. 13.

²³³ TOMLIN, G. *Sedm hlavních hříchů a jak je překonávat*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. str. 81.

²³⁴ Tamtéž. str. 93.

Jak rozpoznat nestřídmost? Jednou v puse, navždy v pase. Chvilkové potěšení pro chuťové pohárky bude vykoupeno hodinovým cvičením na rotopedu.²³⁵

6.3 Nestřídmost ve Starém zákoně

Obžerství, nestřídmost, přílišné hovnění tělu – to vše Bible odsuzuje stejně ostře, jako všechny ostatní smrtelné hříchy ovládající člověka.

Ve Starém zákoně Sírachovec říká: „Nehověj svým choutkám a siláctví a nejednej podle žádostivosti svého srdce“ (Sír 5,2). Dále je v této knize obsažena i velmi hodnotná rada, jenž se vztahuje ne jen na lidi té doby, ale měli by si ji přečíst a vzít k srdci i lidé současnosti. Přesně tam stojí: „Synu, sám sebe zkoumej po celý život, poznej, co ti škodí, a uměj si to odepřít, neboť všechno neprospívá všem a ne každý má zalíbení ve všem. Nebuď nenasytý při žádném hodování a neoddávej se cele jídlu. V hojnosti pokrmu číhá nemoc a nestřídmost má blízko k nevolnosti. Mnozí skonali pro nestřídmost; kdo se umí ovládat, prodlouží si život“ (Sír 37,27-31).

6.4 Nestřídmost v Novém zákoně

V listě Filipánům čteme: „Jejichž konec je zahynutí, jejichž bůh je jejich břicho, jejichž sláva je v jejich hanebnostech, kteří o zemské věci stojí“ (Fl 3,19). Střídmost, zdrženlivost, umírněnost a sebekázeň upadly v zapomenutí při této zběsilé honbě za úspěchem a blahobytem.

Uspokojování našeho hladu, naší chuti k jídlu nesmí v našem životě zaujmout první místo důležitosti. Ježíš praví: „Nemějte tedy starost a neříkejte: co budeme jísti? co budeme pít?...Hleďte především jeho království a spravedlnost a všechno ostatní vám bude přidáno“ (Mt 6,31-33). Mnozí z nás nedbají této Ježíšovy výstrahy, aby svým tělesným tužbám a pudům nedávali ve svém životě první místo.²³⁶

²³⁵ TOMLIN, G. *Sedm hlavních hříchů a jak je překonávat*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. str. 88.

²³⁶ Srov. GRAHAM, B. *Sedm smrtelných hříchů*. Praha: Bratrská jednota baptistů, 1969. str. 33-34.

Na počátku veřejného působení pokouší ďábel Ježíše: „Jsi-li Syn Boží, dokaž to.“ Během pokoušení Ježíš schválně hladoví. Jednou z ďábových nástrah je přesvědčit Ježíše, aby se najedl tak, že z kamenů na poušti kolem sebe vykouzlí chleby. Ježíš odpovídá větou ze Starého zákona: „Je psáno: „Nejen z chleba žije člověk, ale z každého slova, které vychází z Božích úst“ (Mt 4,4). Ježíš chce ukázat, že když se jídlo stává bohem, začíná být nebezpečné.²³⁷

Ježíš přemáhá toto pokušení, protože pro něj je Slovo Boží důležitější a živí jej více než pokrm a nápoj.²³⁸

6.5 Důsledky nestřídmosti

Nestřídmost vede k tomu, že tloustneme a to je přece základní a veliký hřích. Většinu hříchů dokážeme skrýt, přejídání ne.²³⁹ Dalšími hříchy nestřídmosti jsou obezita, opilství, poškozování těla, ztráta sebeovládání, závislost, sebepoškozování a zkracování života.

6.6 Prevence a léčba nestřídmosti

Nesmíme dopustit, aby jídlo ovládlo náš život. Nechme působit Boha, neboť jen on nám může pomoci rozbít struktury nadužívání a sebepoškozování.²⁴⁰

Klíčovým faktorem je tu sebeovládání. Ten, kdo se přejídá, utrací vládu nad množstvím snědeného.²⁴¹

Prvním lékem je askeze, což znamená cvičení se v odříkání, např. zřící se zcela veškerého jídla po určitou dobu (šest hodin, jeden den, tři dny...), jíst pouze ve

²³⁷ TOMLIN, G. *Sedm hlavních hříchů a jak je překonávat*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. str. 85.

²³⁸ GRÜN, A. *Půst*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1995. str. 7.

²³⁹ TOMLIN, G. *Sedm hlavních hříchů a jak je překonávat*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. str. 83.

²⁴⁰ Tamtéž. str. 90.

²⁴¹ Tamtéž. str. 89.

stanovené hodiny, zřící se jídel těžkých a méně zdravých, vyvarovat se určitých konkrétních jídel.²⁴²

Zdrženlivost od jídla je způsob, jak názorně předvést sobě samým a Bohu, že nechceme žít jen chlebem, ale každým slovem, které vychází z Božích úst.

Jak nestřídmost vyléčit? Jaká je křesťanská odpověď na nestřídmost? Jednoduchá: nedržet dietu, nýbrž postit se. Půst slouží k tomu, aby se jídlo drželo v mezích, které mu náleží.

Půst je dobrovolné odmítání potravy po dobu jednoho či více dnů. Je to v podstatě vylučovací kúra, při níž se pročišťuje celý organismus. Uzdravuje tedy nemoci, dodává mysli větší jasnost, očišťuje srdce. Musí být však spojen s postem ducha, tj. se zdrženlivostí od zlých myšlenek. Vede tak člověka k pokoře. V postu a modlitbě nám Bůh přichází na pomoc. Z toho vyplývá, že mezi postem a modlitbou panuje jistá symbióza, protože půst posiluje modlitbu a modlitba posiluje půst. Obojí má charakter pokání a smíru. Nikdo nepozná Krista snáze než ten, kdo se často postí, protože tento úkon kajícího bystří smysly. Oči jsou bdělejší, zářivější a živější. Půst očišťuje od všeho zlého nejen tělo, ale i duši a tím naše tělo zduchovňuje. Proto jej nelze chápat jako sebetrestání, ale naopak je šancí k sebepoznání, že jsme citlivější, bdělejší a láskyplnější vůči lidem i vůči Božímu Duchu. Půst má probíhat v skrytu a bez okázalostí. Je to totiž modlitba konaná tělem i duší, v níž se klaníme Bohu. Půst uvolňuje ohromnou energii, protože odpadne práce s trávením. Pojídání masa je mrhání energií. Před půstem si udělejme následující zdravotní klasifikaci, jako ve škole 1,2,3,4 a 5. Poslední stupeň můžeme vyloučit, protože žijeme. Jednička to samozřejmě není, to člověk pozná sám. A není to ani chvalitebné, to by mě lékař pochválil. A není to ani dobré, to by mě lékař neposlal do lázní. A tak zbyla jen čtyřka, dostatečná, což zrovna není velká útěcha. To je vlastně poslední stupeň života. Jídlo totiž není všechno.²⁴³

Postem můžeme dosáhnout tří důležitých cílů:

Za prvé skoncovat se špatnými konkrétními důsledky nestřídmosti, za druhé začít se osvobozovat z mechanické závislosti na neřesti a za třetí zbavit tělo i mysl jedovatých látek.²⁴⁴

²⁴² TESSORE, D. *Hlavní neřesti*. Praha: Paulínky, 2009. str. 17.

²⁴³ Srov. TOMLIN, G. *Seďm hlavních hříchů a jak je překonávat*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. str. 92-94.

²⁴⁴ TESSORE, D. *Hlavní neřesti*. Praha: Paulínky, 2009. str. 18.

7 LAKOMSTVÍ

7.1 Definice lakomství

Latinské slovo *avaritia* „chtivost“, přesněji „chtivost peněz“ (v řečtině *filargyria*). Lakomství je chtivost vlastnit a hromadit peníze.

Čím více jsou přítomné vášně nestřídmosti a smilstva, tím více roste vašeň lakomství, protože peníze dovolují (klamně) uspokojit tyto dvě vášně. „Vždyť každá (ze sedmi neřestí)“ říká svatý Řehoř „je natolik vnitřně spojena s ostatními, že je opravdu jedna výplodem druhé“.²⁴⁵

Bible učí, že lakomství je modloslužba. Můžete držet stříbrné mince tak těsně u svých očí, že pro ně nevidíte zářící slunce... Byl to hřích lakomství, který způsobil otroctví a všechno nezměrné utrpení, bídu a zoufalství, spojené s touto morovou nákazou lidského společenství.²⁴⁶

7.2 Charakteristika lakomství

Lakomství podvádí, kořistí, okrádá, loupí, pomlouvá a vraždí, aby uspokojilo své touhy.²⁴⁷

Křesťanská víra se k lakomství staví kriticky ze dvou hlavních příčin: pro to, co dělá se společností, kterou ovládá, a pro to, co dělá s jednotlivcem, který se na ně zaměřuje.

Tomáš Akvinský vysvětluje, proč se domnívá, že lakomství je hřích: „Je to hřích namířený přímo proti bližnímu, neboť člověk nemůže oplývat vnějším

²⁴⁵ TESSORE, D. *Hlavní neřesti*. Praha: Paulínky, 2009., str. 29.

²⁴⁶ GRAHAM, B. *Sedm smrtelných hříchů*. Praha: Bratrská jednota baptistů, 1969., str. 47.

²⁴⁷ Tamtéž. str. 46.

bohatstvím, aniž by je někdo jiný postrádal. Je to hřích proti Bohu, tak jako všechny hlavní hříchy.²⁴⁸

Lakomství se zaměřuje na hmotné statky, nikoli na statky duchovní.²⁴⁹

7.3 Lakomství ve Starém zákoně

Bible učí, že jsme se narodili s hříchem lakomství. U Jeremiáše se dočítáme, že „od nejmenšího zajisté z nich až po největšího z nich, všichni napořád vydali se v lakomství“ (Jr 6,13).²⁵⁰

„Z lakomství pak pocházejí zrady, podvody, křivé přísahy, neklid, násilí a zatvrzelost srdce vůči skutkům milosrdenství“, protože „kdo miluje zlato, nedojde ospravedlnění (Sír 31,5). Lakota v nás upevňuje zvyk být nespokojeni s tím, co máme a dychtit po tom, co nemáme. Proto je tedy kořenem každého neštěstí.“²⁵¹

Lidé hnaní lakomstvím, loupí, přepadávají a okrádají, zpronevřují peníze, dopouštějí se podvodů, vyděračství, neznají slitování, nedodržují úmluvy a vraždí. Chamtivost, vášnivá chtivost vlastnictví, byla jedním z prvních hříchů, který pozvedl svou hadí hlavu plnou smrtelného jedu už v zahradě Eden. V První knize Mojžíšově o tom čteme: „Vidouc tedy žena, že dobrý jest strom k jídlu i příjemný očím a k nabytí rozumnosti strom žádostivý, vzala z ovoce jeho a jedla.“ Tento hřích lakomství je právě tak neoddelitelnou částí naší lidské přirozenosti jako dýchání.²⁵²

Zahrada Eden byla místem nepopsatelné krásy, dokud se do ní nevplížil hřích lakomství. Žádný hřích nezbavuje náš život tak naprosto veškeré krásy a zářivosti jako právě hřích lakomství.²⁵³

Josefovi bratři zaseli drobounké sémě lakomství a hrabivosti, když svého zbožného bratra prodali do otroctví, ale sotva předvíдали žeň hladu a bídy, kterou museli žnout, když setba jejich lakoty dozrála.²⁵⁴

²⁴⁸ TOMLIN, G. *Sedm hlavních hříchů a jak je překonávat*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. str. 117.

²⁴⁹ Tamtéž. str. 115.

²⁵⁰ GRAHAM, B. *Sedm smrtelných hříchů*. Praha: Bratrská jednota baptistů, 1969., str. 46.

²⁵¹ TESSORE, D. *Hlavní neřesti*. Praha: Paulínky, 2009., str. 31

²⁵² GRAHAM, B. *Sedm smrtelných hříchů*. Praha: Bratrská jednota baptistů, 1969. str. 45.

²⁵³ Tamtéž. str. 45.

²⁵⁴ Tamtéž. str. 46.

7.4 Lakomství v Novém zákoně

Lakomství se v listě Římanů 1,29 jmenuje vedle nejhorších, veřejně pohoršlivých hříchů: „Jsouce naplněni všelikou nepravostí, smilstvem, nešlechetností, lakomstvím, zlostí, plni závisti, vraždy, svárů, lsti, zlých obyčejů.“

V listě Římanům 13,9 se apoštol vedle vraždy, nečistoty, krádeže a lhaní zmiňuje také o lakotě, jakožto o závistné žádosti cizích věcí. Tento hřích, který zcela zabrzdil duchovní a duševní vývoj nemnohých lidí a který se ve svých počátcích jeví jako naprosto neškodný, považuje se ve slově Božím za jeden z nejohavnějších a nejzhoznějších nástrojů satanových. Bible jde až k varovné výstraze, že vyděrač a lakomec nedojde dědictví království Božího (1 K 6,10).²⁵⁵

Lakomství, blízký příbuzný hrabivé a nenasytne chamtivosti, je jedním z nejhorších hříchů vůbec. Je otcem celé řady jiných hříchů. Proto říká apoštol Pavel v 1 Tim 6,10, že: „milování peněz je kořen všeho zlého“.²⁵⁶

Jidáš hnán lakotou prodal svého Pána za třicet stříbrných, avšak poznal, že život bez Krista je život bezcenný. Když vrhl zradou poskvrněné stříbrňáky pod nohy lakotných mužů, s nimiž uzavřel politováníhodnou smlouvu, vyšel ven a oběsil se... Všem takovýmto Jidášům říká Kristus u Lukáše 12,21: „Tak jest každý, kdož sobě poklady shromažďuje, a není v Bohu bohatý.“²⁵⁷

7.5 Důsledky lakomství

Pěstuje-li se lakomství den po dni v srdci jednotlivce, vyroste jako bujný strom, který rozprostírá svůj stín na celou společnost. Z něho především pochází nepoctivost a bezprávi v politickém světě, dramatické nerovnosti mezi zeměmi bohatými a chudými, války, nelidské vykořisťování a vědomé podvody, kterých se dopouští velké obchodní společnosti.²⁵⁸

²⁵⁵ GRAHAM, B. *Sedm smrtelných hříchů*. Praha: Bratrská jednota baptistů, 1969. str. 47.

²⁵⁶ Tamtéž. str. 45.

²⁵⁷ Tamtéž. str. 46.

²⁵⁸ TESSORE, D. *Hlavní neřesti*. Praha: Paulínky, 2009. str. 33.

Lakomý člověk myslí na své potřeby tolik, že přehlíží potřeby druhých.²⁵⁹

Lakota vede k chamtivosti, která je jejím důsledkem. V Novém Zákoně označuje nezkontrolovanou žízeň po stále větším vlastnictví, bez ohledu na druhé nebo dokonce na jejich úkor. Je to postoj blízký žádostivosti, touhy s výraznými znaky násilnického úsilí dosáhnout cíle (F 4,19), v rozporu s láskou k bližnímu, zvláště chudému. Jejím předmětem jsou hlavně materiální statky, bohatství a peníze.²⁶⁰

7.6 Prevence a léčba lakomství

Jeden z nejlepších léků na lakomství je štědrost. Není to snadné. Pokusíme-li se vzdát něčeho, co je nám opravdu drahé – auta, obleku, peněžní částky, která může znamenat prázdninový víkend navíc – zjistíme, jak je to obtížné.²⁶¹

Jak se naučíme být štedří?

Jakmile začneme chápat věci jako dary a ne jako práva, nabudou jiného významu... Každý nádech, každý kousek jídla, každý doušek vody je ryzím darem, který mi z celého srdce dává milující Bůh Stvořitel.²⁶²

Nic nevlastníme, všechno je nám propůjčeno.

Když jako křesťan něco „vlastním“ je tomu tak jednoduše proto, že mi to Bůh na chvíli půjčil. Cokoliv křesťan má, má to jen svěřeno. Kdykoli toho totiž mohu pozbyť a v takovém případě nejsem oprávněn si stěžovat.²⁶³

Jsou to Boží statky, které jsou mi na jistý čas zapůjčeny. ... vede to ke svobodě a radosti vycházejícím z toho, že se naučíme spíše dávat než dostávat.²⁶⁴

„Nejhezčím bohatstvím je být chudý tužbami.“ Takto píše Řehoř Veliký: „Chudák je ten, kdo potřebuje to, co nemá, ale ten, který nemá a nepřeje si mít je bohatým.“ Nikdy nepřestaneme obdivovat, kolik radosti a svobody dala svatému Františkovi a jeho druhům nejradikálnější chudoba.²⁶⁵

²⁵⁹ PŘÍKASKÝ, J. V. *Učebnice základů etiky*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2000. str. 103.

²⁶⁰ LEÓN - DUFOU, X. *Slovník biblické teologie*. Praha: Academia, 2003. str. 136.

²⁶¹ TOMLIN, G. *Sedm hlavních hříchů a jak je překonávat*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. str. 119.

²⁶² Tamtéž. str. 122.

²⁶³ Tamtéž. str. 122.

²⁶⁴ Tamtéž. str. 125.

²⁶⁵ TESSORE, D. *Hlavní neřesti*. Praha: Paulínky, 2009. str. 36.

8 LENOST

8.1 Definice lenosti

„Netečnost, lenost, malomyslnost, neklid“ – je v řečtině pod slovem *Acedia* (v italštině *accidia*).²⁶⁶

Tomáš Akvinský popisuje lenost, *acedia*, jako „smutek a děs či nudu ohledně duchovního a Božího dobra.“²⁶⁷

Lenost – neřest, která se projevuje nechutí ke konání dobra.²⁶⁸

Websterův slovník definuje lenost jako „odvrácenost od činnosti nebo práce, loudavost, zahálku, nezaměstnanost a lhostejnost. V řeči bohoslovecké pojí se představa lenosti nejen s myšlenkou zahálky v duchovní oblasti, nýbrž také s myšlenkou lhostejné netečnosti a nečinnosti v oblasti praktického života křesťanského.“²⁶⁹

Lenost je patrně nejkomplicovanější ze všech sedmi hlavních hříchů a v porovnání s ostatními se dá jen velmi těžko definovat. Když se řekne lenost, napadne většinu lidí nejprve nicnedělání, zahálku.²⁷⁰

Zahálčivost je jako injekce velké dávky uklidňujících prostředků a tím otevírá dveře jakékoliv neřesti a jakémukoli hříchu.²⁷¹

Lenost je v zásadě stav, kdy život vzdáváme, což pak vede k tomu, že se už z ničeho neradujeme.²⁷²

Lenost je v hloubi naší duše usazená apatie, kterou nijak nevzruší bída, bezdomovectví, AIDS nebo hlad. Je to otupělost, jenž nám brání žasnout nad

²⁶⁶ TESSORE, D. *Hlavní neřesti*. Praha: Paulínky, 2009. str. 53.

²⁶⁷ TOMLIN, G. *Sedm hlavních hříchů a jak je překonávat*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. str. 132.

²⁶⁸ PŘÍKASKÝ, J. V. *Učebnice základů etiky*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2000. str. 103.

²⁶⁹ GRAHAM, B. *Sedm smrtelných hříchů*. Praha: Bratrská jednota baptistů, 1969. str. 39.

²⁷⁰ TOMLIN, G. *Sedm hlavních hříchů a jak je překonávat*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. str. 127.

²⁷¹ TESSORE, D. *Hlavní neřesti*. Praha: Paulínky, 2009. str. 56.

²⁷² TOMLIN, G. *Sedm hlavních hříchů a jak je překonávat*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. str. 128.

zelenavými zvlněnými kopci, nad projevem naprosto nečekané laskavosti, narozením dítěte.²⁷³

Lhostejnost je jádrem lenosti a lenost je nepřítelem lásky.²⁷⁴

8.2 Charakteristika lenosti

Lenost zabíjí pokradmu, zákeřně, plíživě a tiše, ale zabíjí najisto. Lenošný člověk je jako vak unášený proudem – bezmocně se řítí do zkázy.²⁷⁵

Kde už nic není, zbývá jen nuda. Lenost znamená anulovat, zrušit stvoření, popřít dobro světa kolem nás.²⁷⁶

Lenosti se často projevuje nesoustředěností, roztěkaností, neklidem, jež vyvěrá ze zoufalství. Lenost začíná představou, že uspokojení nelze nikdy nalézt.²⁷⁷

8.3 Lenost ve Starém zákoně

V knize Přísloví se praví: „Lenost přivodí tvrdý sen a duše váhavá lačněti bude“ (Př 19,15), v téže knize dále stojí: „Žádost lenivého zabíjí jej, neboť nechtějí ruce jeho pracovat“ (Př 21,25). A „Jdi k mravenci, lenochu, dívej se, jak žije, ať zmoudříš. Ač nemá žádného vůdce, dozorce či vládce, opatřuje si v létě pokrm, o žních sklízí svou potravu. Jak dlouho, lenochu, budeš ležet?“ (Př 6, 6-9), dále pak: „Šel jsem kolem pole muže lenivého, kolem vinice člověka bez rozumu, a hle, byla celá zarostlá plevellem, celý její povrch pokrývaly kopřivy a její kamenná zeď byla pobořena“ (Př 24,30-31).

V knize Sírachovec se zase píše: „Nebud' prostořeký ve svém hovoru ani lenivý a nedbalý v tom, co děláš“ (Sír 4,29).

²⁷³ TOMLIN, G. *Sedm hlavních hříchů a jak je překonávat*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. str. 132.

²⁷⁴ Tamtéž. str. 140.

²⁷⁵ GRAHAM, B. *Sedm smrtelných hříchů*. Praha: Bratrská jednota baptistů, 1969. str. 39.

²⁷⁶ TOMLIN, G. *Sedm hlavních hříchů a jak je překonávat*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. str. 134.

²⁷⁷ Tamtéž. str. 130.

8.4 Lenost v Novém zákoně

Nový zákon varuje před hříchem lenosti. V listě Židům 6,12 je výstraha: „Abyste nebyli leniví, ale následovníci těch, kteří skrze víru a snášenlivost dědičně obdrželi zaslíbení.“²⁷⁸

Chceme-li si představit opak lenosti, pak jej ztělesňuje Ježíš. Na jeho rtech si nedokážeme představit něco takového jako „je mi to jedno“, „mě to nevzrušuje“ nebo „v klidu“. On svůj život prožíval se zaujetím, silou, intenzitou, smíchem, utrpením, radostí a bolestí, kde jakoby každý člověk, který se k němu přiblížil, hrál důležitou roli.²⁷⁹

Jsou tisíce a tisíce křesťanů, kteří se proviňují leností při čtení Bible. První list Petřův nás učí, že máme být jako novorozeně, děti „žádostiví mléka beze lsti, Božího slova, abychom jím rostli ke spáse“ (1 Petr 2,2). Důvod proč mnozí křesťané nerostou, záleží právě v tom, že nečtou Bibli a důvod proč nečtou Bibli záleží v tom, že jsou duchovně příliš leniví. ...Jsou leniví v celkovém způsobu života. Je to hřích, jestliže jsme líní v tom, že se nedbale oblékáme a že jsme nedbalí ve své chování. Hřích lenosti se rozšiřuje do mnohých oblastí života. Nepečujeme o svou osobní hygienu... vůbec se nemyjeme... nepodáme pomocnou ruku sousedům.²⁸⁰

Bible nám zvěstuje, že hřích lenosti plodí záporný způsob života, který ustne v nečinné neužitečnosti a který naprosto znemožní člověku stát se následovníkem Ježíše Krista. Duchovní zahálka je nejen hříchem proti Bohu, nýbrž je to také hřích člověka proti sobě samému. Hřích lenosti se stává měřítkem vzdálenosti mezi tím, čím bys měl být a tím, čím skutečně jsi. Ukazuje ti rozdíl mezi osobností, kterou bys měl být a osobou, kterou jsi. Lenost je ničitelkou vhodné příležitosti a vražednice duší.²⁸¹

²⁷⁸ GRAHAM, B. *Sedm smrtelných hříchů*. Praha: Bratrská jednota baptistů, 1969. str. 43.

²⁷⁹ TOMLIN, G. *Sedm hlavních hříchů a jak je překonávat*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. str. 128.

²⁸⁰ GRAHAM, B. *Sedm smrtelných hříchů*. Praha: Bratrská jednota baptistů, 1969. str. 42.

²⁸¹ Tamtéž. str. 39.

8.5 Důsledky lenosti

Duševní lenost je takový stav ducha, který reaguje na krutost, nespravedlnost a bolest pouhým pokrčením ramen a přepnutím kanálu. Křesťanství podporuje vášně k životu, nadšení pro něj a pro vše, co je dobré a krásné. Proto se tak zásadně staví proti lenosti tohoto typu a neochvějně ji zařazuje mezi návyky, kterým bychom se měli za každou cenu vyhýbat.²⁸²

Zahálčivost je zlým duchem, který činí naši mysl nečitelnou a otupenou, jakoby zakrnělou a omezenou. Zahálčivost obírá o fyzickou i duševní energii a brání nám bojovat proti ostatním neřestem a přivádí nás tak k tomu, že podléháme hříchům kvůli slabosti, únavě a netečnosti.²⁸³

Ztrácíme-li nadšení k životu, dobru, smíchu a radosti, může to být známka, že se v nás zmocnila lenost...²⁸⁴

I když nám lenost může připadat jako nejbanálnější ze všech hříchů, může být ve skutečnosti jedním z nejhorších, poněvadž s sebou přináší zoufalství a temnotu, popírá dobro toho, co Bůh stvořil, a končí netečností.²⁸⁵

Lenost začíná ztrátou chuti na Boha. Dante popsal lenost jednoduše jako neschopnost milovat Boha celým srdcem.²⁸⁶

Prvním příznakem lenosti je nuda. Takový člověk už nezakouší žádné zalíbení v modlitbě a v zabývání se duchovními věcmi. „Zahálčivost v něm vyvolává neustálý neklid, oddává se tisícům myšlenek. Chodí bez cíle rozespálý a omrzelý. Zahálčivost ho pak přivádí k tomu, aby měl stále chuť na něco k jídlu. Zůstane-li pak sedět, musí stále hýbat nebo držet něco v ruce, měnit polohy nebo vydávat zvuky, zívát, vzdychat.“²⁸⁷

Martin Luther napsal v jedné své rozpravě, že ďábel pořádal velikou výroční slavnost, k níž se shromáždili jeho tajní poslové a vyslanci, aby podali zprávy o výsledcích svého rozličného působení mezi lidmi. Jeden z nich řekl: „Poštval jsem krvelačné šelmy v poušti na karavanu křesťanů – a jejich kosti se nyní bělejí v písku.“

²⁸² TOMLIN, G. *Sedm hlavních hříchů a jak je překonávat*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009., str. 132.

²⁸³ TESSORE, D. *Hlavní neřesti*. Praha: Paulínky, 2009. str. 56.

²⁸⁴ TOMLIN, G. *Sedm hlavních hříchů a jak je překonávat*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009., str. 132.

²⁸⁵ Tamtéž. str. 140.

²⁸⁶ Tamtéž. str. 135.

²⁸⁷ TESSORE, D. *Hlavní neřesti*. Praha: Paulínky, 2009. str. 54.

„Co na tom?“ řekl ďábel. „Jejich duše byly zachráněny.“ „Přihnal jsem východní vítr,“ řekl druhý, „ten vítr se obořil na loď s křesťany. Loď ztroskotala a všichni se utopili.“ „Co na tom?“ řekl ďábel. „Jejich duše byly zachráněny.“ „Deset let jsem usiloval o to, abych přiměl jednoho člověka lenivě zanedbávat vlastní duši. Konečně se mi to podařilo a ten člověk je náš,“ řekl jiný. Tu zajásal ďábel a plesaly hvězdy temnot pekelných.²⁸⁸

Hřích lenosti, nedbalosti, zločinného duchovního opomenutí vykonat to, co má být vykonáno, zalidnil peklo pravděpodobně ve stejné míře jako nejohavnější hříchy, o nichž se často mluví ve společnosti, mezi psychiatry a kriminalisty. Hřích lenosti se zdá tak neškodný, tak nevinný, a přece je jeho jed pro lidského ducha smrtelnější nežli jsou smrtící účinky nejohybnějších hříchů, jimž se lidé oddávají. Lenost člověka oloupí o duchovní ráznost, rozhodnost – o sílu a moc křesťanského rozhodování. Lenost oslabuje a změkčuje vůli.²⁸⁹

Americké dítě, které si hraje s videem stojícím 1000 \$ je znuděnější než dítě indiánské, které si hraje se dvěma klacíky a kamenem.²⁹⁰

8.6 Prevence a léčba

Pesimisté se zotavují a uzdravují objektivně pomaleji než optimisté. Neochota proměnit se k lepšímu je u nich výsledkem přirozené lenosti. Mají malou sebedůvěru, rezignují a nechají se unášet nepříznivým proudem. Objevuje se u nich nenávist, lakota, žárlivost a závist. Tito lidé mají jen krůček k nemoci.

Jaký je lék na lenost?

Dokážeme-li se „radovat v Pánu“ a znovu objevit radost z Boha. Čím blíže přicházíme k Bohu, tím více milujeme to, co je dobré a chceme, aby se to šířilo, a tím víc nesnášíme zlo a chceme mu učinit přítrž.²⁹¹

Je vždy možné se vymanit z každého hříšného návyku. Je třeba se naučit klanět Bohu, uctívat jej a radovat se z něho, děkovat za Boží odpuštění, milost a dobro nejen

²⁸⁸ GRAHAM, B. *Sedm smrtelných hříchů*. Praha: Bratrská jednota baptistů, 1969. str. 42.

²⁸⁹ Tamtéž. str. 43.

²⁹⁰ TOMLIN, G. *Sedm hlavních hříchů a jak je překonávat*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. str. 131.

²⁹¹ Srov. Tamtéž. str. 135 - 139.

v kostele, nýbrž také jako denní životní návyk; poznávat přítomnost Božího působení v každé dobré věci, kterou vidíme v každém láskyplném činu, ohleduplném gestu či krásné věci.²⁹²

Zahálčivost je také příčinou neznalosti, která je důvodem našich četných omylů, hříchů a chyb. Vždyť mnozí křesťané tím, že správně neznají morální učení církve, těžce hřeší a tak ubližují sobě i druhým.

Bojovat se zahálčivostí je těžká práce, protože zahálčivost tkví právě v tom, že nemá chuť bojovat.

Líný člověk potřebuje kázeň. Hlavní léčivé prostředky proti zahálčivosti můžeme shrnout do šesti bodů:

- 1) Manuální práce – osvobozuje ze zahálčivosti a ospalosti nejen tělo, ale vymaňuje především mysl z lenošení.
- 2) Vyvarování se přílišného jídla a vyhýbat se některým pokrmům.
- 3) Číst duchovní knížky.
- 4) Často navštěvovat nemocné a umírající.
- 5) Uložit si konkrétní skutky.
- 6) Dbát na disciplínu v poslušnosti – dodržovat řád.

To je nejúčinnější cesta k tomu, abychom zvítězili nejen nad leností, ale téměř nad všemi ostatními neřestmi.²⁹³

²⁹² TOMLIN, G. *Sedm hlavních hříchů a jak je překonávat*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. str. 140.

²⁹³ TESSORE, D. *Hlavní neřesti*. Praha: Paulínky, 2009. str. 57.

ZÁVĚR

Příprava a studium diplomové práce Sedm hlavních hříchů, mne dovedli k přesvědčení, že tělesné, duchovní i duševní zdraví je přímo závislé na našem morálním chování. Je smutnou pravdou, že morálka ustupuje kariérismu, honbě za majetkem a slávou.

Současná společnost tak stojí před velkou výzvou, kterou je pochopení lidských morálních i duchovních hodnot. Je třeba si uvědomit, že vyvarováním se sedmi hlavních hříchů se náš život bude očividně měnit směrem k lepšímu. Všude tam, kde lidé vyznávají víru, naději a lásku, není prostor pro tyto hříchy. Člověk se více spojuje s Bohem, více se mu přibližuje a připodobňuje. Člověk je pak láskyplnější, pokornější, otevřenější, lidštější, mírumilovnější, laskavější, optimističtější, radostnější, veselejší, pracovitější a zbožnější.

Tato diplomová práce podala přehled sedmi hlavních hříchů. Ukázala, že ne jen ve Starém a Novém zákoně jsou tyto hříchy často zastoupeny a probírány, ale že i v dnešní době jsou téměř na každodenním programu většiny lidí, což u nich vede k duchovní prázdnotě a tělesným nemocem.

Protože jsem to měl možnost během své lékařské praxe opakovaně pozorovat na svých pacientech, rozhodl jsem se pro studium na CMTF. Mé zkušenosti mě však vedli i k tématu této diplomové práce. Mne samého studium materiálů a bibliografií k ní obohatili a věřím, že tuto teorii přenesu i do praxe, abych tak mohl ještě více svým pacientům pomáhat ne jen léčit tělo, ale i duši. Pokud tato práce pomůže i někomu jinému, splnila svůj účel, který jsem si vytyčil.

Toto téma si určitě zasloužovalo podrobnější rozpracování a to především v oblasti prevence a léčby.

Proto jsem se i já v příslušných podkapitolách týkajících se prevence a léčby hříchu pokusil i o praktickou možnost zlepšení situace ve společnosti. Prevence a léčba dává jistotu i naději v lepší zdraví, radostnější život a naději věčného života. Učí člověka také trpělivosti, pokoře, láskyplnosti a odpouští. Není možné vyjmenovat všechny dopady hříchů, neboť tento výčet by byl velmi dlouhý a prameny jsou nevyčerpatelné. Jsou totiž tak staré jako samo lidstvo.

Největší osobní zkušenosti mám s léčbou následků hříchu nestřídmosti v jídle, tj. obezity a to u dětí. Je to ale problém celospolečenský, neboť obézních lidí přibývá.

Byl bych rád, kdyby tato práce pomohla každému, kdo se setkává s pokušením a hříchy najít tu správnou cestu, kterou nám ukázal Ježíš Kristus. Ten, který jediný nehřešil a kterému bychom se měli připodobnit.

BIBLIOGRAFIE

- Bible*, český ekumenický překlad. Praha: Česká biblická společnost, 2002. ISBN 80-85810-30-1.
- CENCINI, A. *Život v usmíření*. 2. vyd. Praha: Paulínky, 2008. 103 s. ISBN 978-80-86949-42-0.
- EVDOKIMOV, E. *Epochy duchovního života*. 1. vyd. Velehrad: Centrum Aletti Velehrad - Roma, 2002. 257 s. ISBN 80-86045-94-3.
- GRAHAM, B. *Sedm smrtelných hříchů*. Praha: Bratrská jednota baptistů, 1969.
- GRÜN, A. *Půst*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1995. 59 s. ISBN 80-7192-411-5.
- Hledání naděje: na minutku s Janem Pavlem II.* Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006. 110 s. ISBN 978-80-7195-038-7.
- HRDLIČKA, J. *Věřím, věříme*. 1. vyd. Olomouc: Matice Cyrilometodějská, 2001. 141 s. ISBN 80-7266-021-7.
- JAN PAVEL II.. encyklika *Veritatis splendor: o základech morálního učení církve*. 1. vyd. Praha: Zvon, 1994. 131 s. ISBN 80-7113-114-8.
- Kněžím, přemilým synům Panny Marie*. 9. vyd. Olomouc: Národní středisko MKH, 2006. 782 s.
- KODET, V. *Učednictví*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. 91 s. ISBN 978-80-7195-353-1.
- KOKOSZKA, A. *Teologia moralna fundamentalna*. 3. vyd. Tarnów: BIBLOS, 1996. 188 s. ISBN 83-85380-38-8.
- Kompendium katechismu katolické církve*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006. 209 s. ISBN 80-7195-094-7.
- KOWALSKA, F. *Deníček*. 2. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2008. 677 s. ISBN 978-80-7195-269-5.
- LEÓN - DUFOU, X. *Slovník biblické teologie*. 2. vyd. Praha: Academia, 2003. 658 s. ISBN 80-200-1127-7.
- LEWIS, C. S. *K jádru křesťanství*. 2. vyd. Praha: Návrat domů, 2008. 194 s. ISBN 978-80-7255-188-0.

- MACHULA, T. *Ospravedlnění a dědičný hřích*. 1. vyd. Praha: Krystal OP, 2000. 75 s. ISBN 80-85829-42-2.
- McALL, K. *Uzdravení rodových kořenů*. Vydání neuvedeno. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007. 111 s. ISBN 978-80-7195-019-6.
- MORNEAU, R. J. *Když potřebuješ neuvěřitelné vyslyšení modliteb*. 1. vyd. Ostrava: Jupos s. r. o. , 2008. 137 s. ISBN 80-85832-84-4.
- MOUŘÍNOVSKÝ, J. V. M. M. *Rozhovor se satanem*. Tišnov: Nákladem vlastním, 1931. 103 s.
- PLANTINGA, C. *Breviář hříchu*. 1. vyd. Bratislava: Porta libri, 2003. 216 s. ISBN 80-89067-11-5.
- PŘÍKASKÝ, J. V. *Učebnice základů etiky*. 1. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2000. 134 s. ISBN 80-7192-505-5.
- RATZIGER, J. *Bůh a svět*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 2003. 320 s. ISBN 80-7021-628-X.
- ŠPIDLÍK, T. *Ignác z Loyloy a spiritualita Východu*. 1. vyd. Olomouc: Centrum Aletti Velehrad - Roma , 2001. 171 s. 80-86045-67-6.
- ŠPIDLÍK, T. *Vnitřně zakoušet*. 1. vyd. Olomouc: Refugium Velehrad-Roma, 2009. 391 s. ISBN 978-80-7412-028-2.
- TESSORE, D. *Hlavní neřesti*. Praha: Paulínky, 2009. 71 s. ISBN 978-80-86949-68-0.
- TOMLIN, G. *Sedm hlavních hříchů a jak je překonávat*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. 143 s. ISBN 978-80-7195-249-7.
- TONDRA, F. *Morálna teológia I*. Kňazský seminár biskupa Jána Vojtaššáka: Spišské Podhradie - Spišská Kapitula, 2003. 299 s. ISBN 80-7142-023-9.
- VELLA, E. *Svatost je pro každého*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007. 159 s. ISBN 978-80-7192-931-4.
- WHITEOVÁ, E. G. *Perly moudrosti*. 1. vyd. Praha: Advent - Orion, 2006. 225 s. ISBN 80-7172-902-7.
- WONS, K. *Pokoušení - a jak jim čelit?*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005. 91 s. ISBN 80-7192-895-X.
- ZWOLIŃSKI, A. *Pycha*. 1. vyd. Radom: Polskie Wydawnictwo Encyklopedyczne, 2007. 91 s. ISBN 978-83-7557-019-9.

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

Gn	První Mojžíšova (Genesis)
Ex	Druhá Mojžíšova (Exodus)
Nu	Čtvrtá Mojžíšova (Numeri)
2 S	Druhá Samuelova
Ž	Žalmy
Př	Příslloví
Iz	Izajáš
Jr	Jeremjáš
Da	Daniel
Sír	Sírachovec
Mal	Malachiáš
Mi	Micheáš
Mt	Matouš
Mk	Marek
L	Lukáš
J	Jan
Ř	Římanům
1 K	První list Korintským
2 K	Druhý list Korintských
Ga	Galatským
Ef	Efezským
Fp	Filipským
Žd	Židům
Jk	List Jakubův
1 J	První list Janův
Zj	Zjevení Janovo

SEZNAM PŘÍLOH

Tabulka 1 – Sedm hlavních hříchů a jejich duchovní protiléky, ctnosti a duchovní kroky.....	72
---	----

Příloha 1

Tabulka 1 – Sedm hlavních hříchů a jejich duchovní protiléky, ctnosti a duchovní kroky.²⁹⁴

HŘÍCH	DUCHOVNÍ PROTILÉKY	CTNOSTI	DUCHOVNÍ KROKY
Pýcha	Služba druhým	Pokora	Pokání
Závist	Víra	Přejícnost	Víra
Hněv	Mlčení	Mírumilovnost	Odpuštění
Smilstvo	Společenství	Láska	Úcta k druhým
Nestřídmost	Půst	Střídmost	Sebeovládání
Lakomství	Šabat	Štědrost	Velkorysost
Lenost	Uctívání Boha	Činorodost a horlivost	Touha po Bohu

²⁹⁴ TOMLIN, G. *Sedm hlavních hříchů a jak je překonávat*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. str. 142.

Univerzita Palackého v Olomouci
Cyrlometodějská teologická fakulta

Katedra systematické teologie

Diplomová práce

2011

MUDr. Jiří Riedl